

Briuselis, 2024 10 25
COM(2024) 493 final

KOMISIJOS ATASKAITA

2023 METŲ ATASKAITA

**DĖL SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPŲ TAIKymo IR DĖL
SANTYKIŲ SU NACIONALINIAIS PARLAMENTAIS**

2023 METŲ ATASKAITA

DĖL SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPŲ TAIKYMO IR DĖL SANTYKIŲ SU NACIONALINIAIS PARLAMENTAIS

1. ĮVADAS

Tai 31-oji subsidiarumo ir proporcingumo principų taikymo ataskaita, pateikta pagal prie Europos Sąjungos sutarties ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo pridėto Protokolo dėl subsidiarumo ir proporcingumo principų taikymo (Protokolas Nr. 2) 9 straipsnį. Nuo 2018 m. ataskaitoje taip pat aptariami Komisijos santykiai su nacionaliniais parlamentais, kurie atlieka svarbų vaidmenį taikant šiuos principus.

2023 m. padidėjo nacionalinių parlamentų dalyvavimo politiniame dialoge su Komisija mastas – iš viso gautos 402 nuomonės (daugiau kaip 10 proc. daugiau nei 2022 m.). Taip pat atsirado keletas svarbių naujovių, susijusių su tuo, kaip nacionaliniai parlamentai reiškė įvairias savo pozicijas ES lygmeniu. Tai parodė politinio dialogo su Komisija lankstumą. Kai kurie parlamento rūmai taip pat ėmėsi vidaus reformų, kad galėtų geriau užtikrinti, kad jų balsas būtų išgirstas ES lygmeniu.

2023 m. buvo paskutiniai ištisi Komisijos kadencijos metai ir metai, kuriais ji daugiausia dėmesio skyrė savo 2019 m. politinėse gairėse priimtų įsipareigojimų įgyvendinimui prieš 2024 m. Europos Parlamento rinkimus. Todėl nacionaliniai parlamentai taip pat toliau daugiausia dėmesio skyrė pagrindiniams Komisijos prioritetams, ypač prioritetams „Europos žaliasis kursas“, „Naujas postūmis Europos demokratijai“ ir „Europinės gyvensenos propagavimas“.

Keičiantis nuomonėmis, be kita ko, tarpparlamentiniuose susitikimuose, pavyzdžiui, COSAC¹, taip pat daug dėmesio skirta sudėtingoms geopolitinėms ir ekonominėms aplinkybėms, visų pirma tebesitęsiančiam Rusijos agresijos karui prieš Ukrainą ir tebesitęsiančiai Artimųjų Rytų krizei, taip pat jų poveikiui. 2023 m. Komisija ne tik atidžiai rūpinosi, kad jos pasiūlymai labiau atitiktų subsidiarumo ir proporcingumo principus pagal geresnio reglamentavimo darbotvarkę, bet ir daugiau dėmesio skyrė taisyklių supaprastinimui ir biurokratizmo piliečiams ir įmonėms mažinimui.

2. SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPŲ TAIKYMAS INSTITUCIJOSE

2.1. KOMISIJA

Geresnio reglamentavimo įsipareigojimų įgyvendinimas ir priemonių rinkinio tobulinimas

Komisijos visapusiška geresnio reglamentavimo sistema, kurią Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija vertina kaip aukščiausio lygio sistema², grindžiama gairėmis ir priemonių rinkiniu, priimtais 2021 m.³ po 2021 m. Komunikato dėl geresnio reglamentavimo⁴. Nuo to laiko visus pasiūlymus politiškai opiais ir svarbiais klausimais Komisija pateikia kartu su subsidiarumo vertinimo lentele, prie kurios pridėdamas poveikio vertinimas. 2023 m. liepos mėn. Komisija dar kartą atnaujino keletą savo priemonių rinkinio elementų⁵. Kaip paskelbta Komisijos

¹ Europos Sąjungos parlamentų Sąjungos reikalų komitetų konferencija.

² [OECD Regulatory Policy Outlook 2021 \(liet. EBPO 2021 m. reglamentavimo politikos perspektyva\) en | EBPO](#)

³ [Better regulation: guidelines and toolbox \(liet. Geresnis reglamentavimas: gairės ir priemonių rinkinys\) \(europa.eu\)](#)

⁴ COM(2021) 219 *final*.

⁵ Tai buvo šie pakeitimai: priemonė Nr. 3 („Reglamentavimo patikros valdybos vaidmuo“), atspindinti valdybos sudėties pokyčius; priemonė Nr. 11 („Poveikio vertinimo ataskaitos forma“), daranti poveikį informacijos, susijusios su principu „kiek plius, tiek minus“, pateikimo būdai, ir įtrauktas priedėlis „Konkurencingumo patikra“. Žr. 2023 m. liepos mėn. GR priemonių rinkinį ([BR toolbox - Jul 2023 - FINAL.pdf \(europa.eu\)](#)).

komunikatuose dėl ilgalaikio ES konkurencingumo ir dėl pagalbos mažosioms ir vidutinėms įmonėms (pagalbos MVĮ dokumentų rinkinys)⁶, į poveikio vertinimus kaip privalomas priedas įtraukta nauja konkurencingumo patikra. Kaip ir 2022 m., Komisija pasiekė teigiamų rezultatų įgyvendindama savo principą „kiek plius, tiek minus“, kuris veikia kaip naujiems pasiūlymams taikomas savitas kaštų ribojimo metodas, ir ėmėsi veiksmų, kad 25 proc. sumažintų našta, susijusią su ataskaitų teikimo reikalavimais⁷, nepakenkdama susijusiems politikos tikslams.

Komisija toliau sistemingai taikė subsidiarumo ir proporcingumo principus savo pasiūlymuose dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, taip pat daugiau dėmesio skyrė teritorinio poveikio vertinimams ir tinkamumo kaimo vietovėms užtikrinimui⁸ (pastarąsias priemones ji atitinkamai sustiprino ir įdiegė 2022 m.). Į visus 2023 m. paskelbtus poveikio vertinimus atitinkamai įtrauktas išsamus tikrinimo procesas, kuriuo siekiama nustatyti didelį Komisijos pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų poveikio konkrečioms ES teritorijoms (pvz., tarpvalstybinėms, kaimo, salų, kalnuotoms, atokiausioms ir retai apgyvendintoms vietovėms) asimetriškumą. Pagal šią tikrinimo metodiką per trijų etapų procesą⁹ nustatomos neproporcingos teritorinės pasekmės, dėl kurių gali reikėti atlikti teritorinio poveikio vertinimą.

Ateičiai tinkamo reglamentavimo platformos indėlis į supaprastinimą ir naštos mažinimą

2023 m. Ateičiai tinkamo reglamentavimo platforma¹⁰ – aukšto lygio ekspertų grupė, padedanti Komisijai supaprastinti ES teisės aktus ir sumažinti nereikalingą reglamentavimo našta – priėmė 8 nuomones¹¹. Jos apėmė įvairias temas: viešuosius pirkimus, profesinį judumą, skaitmeninės Europos programą, Europos standartizacijos reglamento veikimą, Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą ir tris kompleksines temas, susijusias su perspektyvia reglamentavimo sistema, poveikio MVĮ tyrimu, kurį atliekant vertinamas pasiūlymų poveikis mažosioms ir vidutinėms įmonėms, taikymu ir socialinės ekonomikos subjektais. Daugelyje nuomonių siūloma

⁶ COM(2023) 168 *final* ir COM(2023) 535 *final*.

⁷ Būsimoje 2023 m. metinėje naštos apžvalgoje bus pateikta įvairių darbo, kuriuo siekiama sumažinti biurokratizmą, krypčių apžvalga. Ji bus pateikta šiuo adresu: [Annual Burden Survey - European Commission \(liet. Metinis naštos tyrimas. Europos Komisija\) \(europa.eu\)](#).

⁸ Tinkamumo kaimo vietovėms užtikrinimas reiškia politikos peržiūrą kaimo vietovėse (žr. 2021 m. birželio 30 d. Komisijos komunikatą Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Ilgalaikė ES kaimo vietovių vizija: stipresnės, sujungtos, atsparios ir klestinčios kaimo vietovės iki 2040 m.“, COM(2021) 345 *final*). Todėl tinkamumo kaimo vietovėms užtikrinimas apima faktinio ir potencialaus, tiesioginio ir netiesioginio poveikio kaimo vietovių darbo vietų kūrimui, ekonomikos augimui ir vystymosi perspektyvoms, socialinei gerovei ir kaimo vietovių bei bendruomenių aplinkos kokybei vertinimą. Jei manoma, kad ES intervencija turės didelį neigiamą poveikį šioms vietovėms ir bendruomenėms, jos sumanymą ir įgyvendinimą gali tekti pakoreguoti, kad būtų atsižvelgta į konkretų jų kontekstą.

⁹ Komisija, remdamasi tiriamaisiais klausimais, nagrinėja teritorinio poveikio konkrečių tipų regionams ir (arba) vietovėms potencialą (priemonė Nr. 18 „Poveikio nustatymas“). Jei tinkama, atliekamas internetinis teritorinio poveikio būtinumo patikrinimas (priemonė Nr. 34 „Teritorinis poveikis“), siekiant įvertinti, ar patartina atlikti teritorinio poveikio vertinimą. Kai galimas teritorinis poveikis laikomas dideliu, teritorinio poveikio vertinimas suteikia išvalgų apie tikėtinus poveikio modelius visoje ES ir padeda nustatyti veiksnius ir galimas koregavimo galimybes, siekiant užtikrinti, kad politikos poveikis pasiskirstytų tolygiau. Žr. 2023 m. liepos mėn. GR priemonių rinkinį ([BR toolbox - Jul 2023 - FINAL.pdf \(europa.eu\)](#)).

¹⁰ Ateičiai tinkamo reglamentavimo platforma naudoja nacionalinio, regioninio ir vietos lygmenų valdžios institucijų ir suinteresuotųjų subjektų kompetencija ir patirtimi. Ją sudaro dvi grupės: vyriausybės grupė (visu ES šalių nacionalinių, regionų ir vietos valdžios institucijų, taip pat Regionų komiteto atstovai) ir suinteresuotųjų subjektų grupė (geresnio reglamentavimo srities ekspertai, atstovaujantys įmonėms ir nevyriausybiniams organizacijoms, taip pat Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas). Žr. https://commission.europa.eu/law/law-making-process/evaluating-and-improving-existing-laws/refit-making-eu-law-simpler-less-costly-and-future-proof/fit-future-platform-f4f_lt.

¹¹ https://commission.europa.eu/law/law-making-process/evaluating-and-improving-existing-laws/refit-making-eu-law-simpler-less-costly-and-future-proof/fit-future-platform-f4f/adopted-opinions_lt

supaprastinimo ir naštos mažinimo idėjų, kurios galėtų padėti pagerinti padėtį vietos ir regionų lygmenimis ir palengvinti tam tikrų taisyklių laikymąsi¹².

Europos regionų komiteto tinklas „RegHub“¹³ prisidėjo prie Ateičiai tinkamo reglamentavimo platformos darbo rengiant kelias jos nuomones. Pavyzdžiui, tinklas „RegHub“ surengė konsultacijas dėl Skaitmeninės Europos programos ir viešųjų pirkimų. Gauti atsiliepimai ir įgyta patirtis padėjo geriau suprasti problemas, su kuriomis, įgyvendindamos ES politiką ir teisės aktus vietoje, susiduria vietos ir regionų bendruomenės. „RegHub“ tinklas taip pat prisidėjo rengiant platformos 2024 m. metinę darbo programą, siūlydamas vietos ir regionų lygmeniu ypač svarbias temas, pavyzdžiui, susijusias su „Europos socialiniu fondu +“ ir Europos regioninės plėtros fondu.

Poveikio vertinimai

Komisija, atlikdama visus poveikio vertinimus dėl politikos pasiūlymų ir pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, nagrinėja, kaip laikomasi subsidiarumo ir proporcingumo principų. Šių vertinimų kokybę nepriklausomai kontroliuoja Reglamentavimo patikros valdyba¹⁴. 2023 m. ji išnagrinėjo 50 poveikio vertinimų. Savo 2023 m. metinėje ataskaitoje¹⁵ Valdyba fiksavo teigiamą aspektą – poveikio vertinimų projektai geriau atitinka naujus geresnio reglamentavimo įsipareigojimus – ir padarė išvadą, kad subsidiarumas ir ES pridėtinė vertė yra vieni iš svarbiausių nustatytų poveikio vertinimų projektų kokybės komponentų. Tai rodo, kad Komisija savo pasiūlymuose subsidiarumo principo laikymuisi ypač dėmesinga.

Vertinant, ar laikomasi subsidiarumo ir proporcingumo principų, ypač svarbūs visi tarpvalstybiniai aspektai, kaip pabrėžta, pavyzdžiui, poveikio vertinime, pridėtame prie pasiūlymo dėl teikiant transporto paslaugas išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio apskaitos¹⁶. Šiuo pasiūlymu siekiama nustatyti bendrą ES sistemą, pagal kurią būtų apskaitomas tokių išmetamųjų teršalų kiekis, ir jis turi esminę ir didelę ES pridėtinę vertę, nes šiuo metu ES masto metodinės sistemos nėra. Tai reiškia, kad transporto sektoriaus suinteresuotieji subjektai, siekdami nustatyti, kokį kiekį teršalų išmeta, šiuo metu renkasi skirtingus standartus, metodikas, skaičiavimo priemones ir išmetamųjų teršalų numatytąsias vertes. Stiprus tarpvalstybinis ES transporto sektoriaus aspektas reiškia, kad subsidiarumo principas yra svarbus elementas. Tolesnis dabartinių skirtingų nacionalinių požiūrių taikymas būtų nevaisingas ir pakenktų išmetamo šiltnamio efektą

¹² Pavyzdžiui, nuomonėje dėl [socialinės ekonomikos subjektų](#) pabrėžiama, kad informuotumo apie valstybės pagalbos taisykles, kuriomis gali būti remiamos socialinės ekonomikos įmonės, didinimas galėtų atlikti svarbų vaidmenį išsaugant jų konkurencingumą. Nuomonėje dėl bendrajai rinkai skirtos [perspektyvios reglamentavimo sistemos](#) užtikrinimo raginama užtikrinti ES masto standartizavimą ir sąveikumą, kad tarpvalstybiniai sandoriai taptų lengvesni ir sumažėtų administracinė našta, o kartu gerėtų reikalavimų laikymasis ir visų dydžių įmonių prieiga prie rinkos. Nuomonėje dėl [viešųjų pirkimų](#) pateikta pasiūlymų, kuriais siekiama supaprastinti šios srities ES teisės aktus ir skatinti viešuosius pirkimus inovacijų srityje. Joje pažymėta, kad vietos ir regionų valdžios institucijos laikosi atsargaus požiūrio į naujas galimybes, ypač dėl to, kad joms trūksta su tuo susijusios patirties. Nuomonėje dėl [poveikio MVI tyrimo taikymo](#) Komisijos prašoma dar labiau pabrėžti MVI perspektyvą poveikio vertinimuose, *ex post* vertinimuose ir ES teisės aktų tinkamumo patikrose, kad būtų galima įvertinti, ar mažųjų ir vidutinių įmonių prievolės (pvz., pareigos teikti ataskaitas) vis dar yra būtinos arba tinkamos. Joje atkreipiamas dėmesys į technologinius pokyčius arba naujus metodus, kurie gali padėti supaprastinti arba sumažinti įpareigojimus ar procedūras, kartu išlaikant esamus apsaugos standartus ir veiksmingai užtikrinant jų vykdymą. Nuomonėje dėl [Skaitmeninės Europos programos](#) raginama savo noru taikyti lyginamosios analizės priemones (pvz., skaitmeninės brandos vietos ir regionų lygmenimis vertinimo priemonę (LORDIMAS) teikiant paraiškas skirti finansavimą pagal programą.

¹³ „RegHub“ yra vietos ir regionų valdžios institucijų tinklas, kurio tikslas – konsultuojantis su vietos lygmens subjektais rinkti informaciją apie ES politikos įgyvendinimo patirtį: <https://portal.cor.europa.eu/reghub/Pages/default.aspx>. Daugiau informacijos apie tinklo „RegHub“ veiklą pateikta 2.4 skirsnyje.

¹⁴ https://commission.europa.eu/law/law-making-process/regulatory-scrutiny-board_lt

¹⁵ 2023 m. ataskaita paskelbta 2024 m. gegužės mėn., ją galima rasti adresu https://commission.europa.eu/publications/regulatory-scrutiny-board-annual-report-2023_en?prefLang=lt.

¹⁶ COM(2023) 441 *final*.

sukeliančių dujų kiekio palyginamumui, keltų ekomanipuliavimo pavojų ir suteiktų naudotojams neteisingas tvarumo paskatas.

Kitas pavyzdys – darbo rinkos statistika¹⁷, kuria siekiama pateikti išsamią ir palyginamą darbo rinkos statistinę apžvalgą ES lygmeniu, kad būtų patenkinti daugelio naudotojų poreikiai, siekiant palengvinti sprendimų priėmimą visais ES lygmenimis, mokslinius tyrimus ir plačiosios visuomenės informavimą. Be ES sistemos valstybės narės nepasiektų tų pačių rezultatų duomenų, suderintos metodikos ir rezultatų palyginamumo bei nuoseklumo požiūriu.

Kiti vertinimai ir tinkamumo patikros

Subsidiarumas ir proporcingumas taip pat yra labai svarbūs aspektai atliekant vertinimus ir tinkamumo patikras, per kuriuos nustatoma, ar ES lygmens veiksmais pasiekta numatytų rezultatų efektyvumo, veiksmingumo, derėjimo, aktualumo ir Europos pridėtinės vertės požiūriu. Vertinimai taip pat padeda įvertinti, ar ES veiksmai ir toliau atitinka subsidiarumo ir proporcingumo principus.

2023 m. Reglamentavimo patikros valdyba patikrino aštuonis pagrindinius vertinimus. Pavyzdžiui, vertinant Europos jūrų stebėjimo ir duomenų tinklo iniciatyvą¹⁸ (ES finansuojama iniciatyva) argumentas dėl subsidiarumo buvo pagrįstas tarpvalstybinio duomenų ir žinių rinkimo jūrų baseinuose arba ES lygmeniu pobūdžiu. Remiantis vertinimu, nė vienas subjektas neturi geresnių galimybių nei ES valdyti ir finansuoti duomenų rinkimą ES lygmeniu, prieigą prie duomenų ir duomenų produktų bei paslaugas, kurios svarbios ES jūroms ir vandenynams. Europos jūrų stebėjimo ir duomenų tinklas subūrė anksčiau išsiskirsčiusius duomenų teikėjus, taip sukurdamas aiškesnę papildomą vertę, palyginti su nacionalinio, regioninio ar vietos lygmens sprendimu.

2.2. EUROPOS PARLAMENTAS¹⁹

2023 m. pagal Protokolą Nr. 2 Europos Parlamentas iš nacionalinių parlamentų gavo 294 dokumentus. Iš šių dokumentų 22 buvo pagrįstos nuomonės²⁰, o 272 – kiti dokumentai, kuriuose susirūpinimo dėl subsidiarumo nepareikšta. Palyginti, 2022 m. Europos Parlamentas gavo 249 dokumentus, iš kurių 34 buvo pagrįstos nuomonės.

Kai Europos Parlamentas gauna dokumentus iš nacionalinių parlamentų, jie perduodami atitinkamam (-iems) komitetui (-ams) pagal Europos Parlamento darbo tvarkos taisykles²¹.

2023 m. Gillesas Lebretonas (ID / FR) ir Karen Melchior (RENEW / DK) buvo nuolatiniai Teisės reikalų komiteto (JURI) pranešėjai subsidiarumo klausimais, šias pareigas ėję atitinkamai 2023 m. pirmąjį ir antrąjį pusmečius.

¹⁷ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas SWD(2023) 265 *final*, kuriame pateikiamas prie pasiūlymo COM(2023) 459 *final* pridedamas poveikio vertinimas.

¹⁸ SWD(2023) 281 *final*.

¹⁹ Šios ataskaitos 2.2–2.4 skirsniuose aptariamas atitinkamų ES institucijų ir įstaigų indėlis.

²⁰ Nors 2023 m. tai nėra svarbu, Europos Parlamentas ir Komisija pagrįstų nuomonių skaičių aiškina skirtingai. Su keliais Komisijos pasiūlymais susijusių pagrįstą nuomonę Komisija statistikos tikslais skaičiuoja tik kaip vieną pagrįstą nuomonę, o nustatant, ar pasiekta riba, kai dėl pasiūlymo reikia pradėti geltonosios kortelės arba oranžinės kortelės procedūrą, tokia pagrįsta nuomonė skaičiuojama kaip viena pagrįsta nuomonė dėl kiekvieno pasiūlymo, kuris joje aptariamas. Europos Parlamentas, priešingai, pagrįstų nuomonių skaičiuoja pagal tai, kiek yra susijusių pasiūlymų. Ribos nustatytos Protokolo Nr. 2 7 straipsnyje.

²¹ Pagal Darbo tvarkos taisyklių 43 straipsnį, jei nacionalinis parlamentas siunčia pagrįstą nuomonę Europos Parlamento pirmininkui, ta nuomonė perduodama už šį klausimą atsakingam komitetui ir perduodama susipažinti Teisės reikalų komitetui (JURI), kuris atsakingas už tai, kad būtų laikomasi subsidiarumo principo.

Be to, kai kurie Europos Parlamento komitetai prisidėjo rengiant 39-ąją²² ir 40-ąją²³ pusmečio ataskaitas dėl su parlamentine kontrole susijusių ES procedūrų ir praktikos pokyčių, kurias 2023 m. pateikė COSAC²⁴. Rengiant 39-ąją pusmečio ataskaitą, kurioje nagrinėjamas Pasirengimo įgyvendinti 55 proc. tikslą klimato srities priemonių rinkinys, parlamentų vaidmuo spartinant sprendimų priėmimo procesus reaguojant į krizes ir geriausia parlamentų keitimosi informacija praktika, įskaitant IPEX²⁵ naudojimą, prisidėjo 8 komitetai. Rengiant 40-ąją pusmečio ataskaitą, kurioje aptariamas parlamentų vaidmuo, susijęs su atviru strateginiu savarankiškumu, atsinaujinančiųjų išteklių energijos politika ir Rusijos invazija į Ukrainą, prisidėjo 9 komitetai.

2023 m. lapkričio mėn. Europos Parlamentas priėmė dvi rezolucijas, susijusias su nacionaliniais parlamentais ir subsidiarumo bei proporcingumo principais:

- savo pirmojoje rezolucijoje dėl pasiūlymų dėl Sutarčių keitimo²⁶ EP pasiūlė sustiprinti Europos Sąjungos Teisingumo Teismo atliekamą subsidiarumo peržiūrą ir paragino rengiant pagrįstas nuomones dėl nacionalinių parlamentų teisėkūros projektų atsižvelgti į teisėkūros galią turinčių regioninių parlamentų nuomonę, pratęsti geltonosios kortelės procedūrų terminą iki 12 savaičių bei sukurti vadinamąjį žaliosios kortelės mechanizmą, skirtą teisėkūros įgaliojimus turinčių nacionalinių ar regioninių parlamentų pasiūlymams dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, kad Sąjungos teisė labiau atitiktų vietos poreikius;
- savo antrojoje rezolucijoje dėl ES reglamentavimo kokybės, subsidiarumo ir proporcingumo²⁷ EP pakartoto, kad nacionaliniai parlamentai, kuriems tenka subsidiarumo principo sergėtojų vaidmuo ir kurie kaip natūralūs subsidiarumo principo sergėtojai turi teisę jį stebėti taikydami subsidiarumo kontrolės mechanizmą, atlieka svarbų vaidmenį atliekant subsidiarumo patikrą.

2024 m. sausio mėn. Europos Parlamentas taip pat priėmė pranešimą savo iniciatyva dėl Sutarties nuostatų dėl nacionalinių parlamentų įgyvendinimo²⁸. Šį pranešimą 2023 m. parengė Konstitucinių reikalų komitetas (AFCO). Jame pabrėžiama, kad aktyvus nacionalinių parlamentų dalyvavimas sprendžiant ES reikalus ir nacionalinių parlamentų vykdoma griežtesnė nacionalinių vyriausybių priežiūra yra labai svarbūs užtikrinant ES institucinės sistemos demokratinę atskaitomybę ir teisėtumą. Jame taip pat primenama, kad geresnės sąlygos parlamentiniam tikrinimui atlikti gali būti sudarytos padidinus skaidrumą Europos Sąjungos Taryboje ir kad galimybė susipažinti su kitų ES institucijų dokumentais suteikia nacionaliniams parlamentams galimybę tinkamai vykdyti tikrinimo funkciją.

Europos Parlamento tyrimų tarnyba²⁹ toliau padėjo Europos Parlamento nariams ir komitetams atlikti visų politikos sričių analizę ir, naudodama įvairius produktus ir paslaugas, į savo darbą įtraukė subsidiarumo ir proporcingumo aspektus. 2023 m. ji parengė 41 pradinį vertinimą ir 1

²² <https://secure.ipex.eu/IPEXL-WEB/download/file/8a8629a8881d935701881eeb09e40005/39th%20Bi-annual%20Report%20of%20COSAC.pdf>

²³ <https://secure.ipex.eu/IPEXL-WEB/download/file/8a8629a88bcc3697018bcd41d910010/3%20-%2040th%20Bi-annual%20Report%20of%20COSAC.pdf>

²⁴ Europos Sąjungos parlamentų Sąjungos reikalų komitetų konferencija. Europos Parlamentas yra vienas iš narių.

²⁵ <https://www.ipex.eu>

²⁶ 2023 m. lapkričio 22 d. Europos Parlamento rezolucija dėl Europos Parlamento pasiūlymų dėl Sutarčių keitimo (2022/2051(INL)) (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0427_LT.html); Pranešėjai: Guy Verhofstadt (RENEW / BE), Sven Simon (EPP / DE), Gabriele Bischoff (S & D / DE), Daniel Freund (Verts/ALE / DE) ir Helmut Scholz (GUE/NGL / DE).

²⁷ 2023 m. lapkričio 23 d. Europos Parlamento rezolucija „Europos Sąjungos reglamentavimo kokybė, subsidiarumas ir proporcingumas. Ataskaita dėl geresnės teisėkūros 2020, 2021 ir 2022 m.“ (2023/2079(INI)) (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0442_LT.html); Pranešėja: Catharina Rinzeema (RENEW/NL).

²⁸ 2024 m. sausio 17 d. Europos Parlamento rezolucija dėl Sutarties nuostatų dėl nacionalinių parlamentų įgyvendinimo (2023/2084(INI)) (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2024-0023_LT.html); Pranešėjas: Paulo Rangel (EPP / PT).

²⁹ [Europos Parlamento tyrimų tarnyba \(europa.eu\)](https://www.europarl.europa.eu/tyrimai/)

išsamų Komisijos poveikio vertinimų vertinimą, taip pat 1 alternatyvų poveikio vertinimą³⁰ ir 1 papildomą poveikio vertinimą³¹. Kalbant apie *ex post* vertinimus, ji taip pat paskelbė 7 ES politikos įgyvendinimo vertinimus, 22 įgyvendinimo vertinimus, 2 dokumentus dėl praktinio įgyvendinimo (įskaitant leidinį, kuriame nagrinėjama Komisijos metinė darbo programa), 2 išsamius tęstinius kontrolinius sąrašus ir dar 4 tyrimus. Kalbant apie ES pridėtinę vertę, taip pat buvo pateiktos 3 ES veiksmų nebuvimo kaštų ataskaitos, 3 ES pridėtinės vertės vertinimai ir 4 kiti susiję leidiniai.

2.3. EUROPOS SAJUNGOS TARYBA

2023 m. Europos Sąjungos Taryba (toliau – Taryba), be kita ko, pasitelkdama savo atitinkamas darbo grupes, toliau stebėjo, ar veiksmingai įgyvendinamos ankstesniais metais Tarybos ir Europos Vadovų Tarybos priimtose išvados dėl subsidarumo ir proporcingumo principų (ypač tos, kurios jau paminėtos ankstesnėje metinėje ataskaitoje). Tai buvo Europos Vadovų Tarybos išvados dėl tolesnio Bendrosios rinkos darbotvarkės įgyvendinimo³²; Tarybos išvados dėl geresnio reglamentavimo „Konkurencingumo ir tvaraus, integracinio augimo užtikrinimas“³³; Tarybos išvados „Bandomoji reglamentavimo aplinka ir eksperimentavimo nuostatos – priemonės užtikrinti inovacijoms palankią, perspektyvią ir atsparią reglamentavimo sistemą, kuri padėtų įveikti trikdančius iššūkius skaitmeniniame amžiuje“³⁴ ir Tarybos išvados dėl duomenų technologijų, kuriomis siekiama patobulinti geresnį reglamentavimą³⁵.

2023 m. Europos Vadovų Taryba taip pat keletą kartų nagrinėjo reglamentavimo supaprastinimo ir valstybėms narėms tenkančios reglamentavimo naštos mažinimo būdų klausimus, visų pirma konkurencingumo, bendrosios rinkos ir ekonomikos kontekste. Šiuo klausimu ji pažymėjo, kad „Europos Vadovų Taryba prašo Komisijos ir valstybių narių toliau gerinti pagrindines investavimo sąlygas, <...>, kurios būtų palankesnės konkurencingumui. Europos Vadovų Taryba ragina visas atitinkamas institucijas tęsti darbą siekiant supaprastinti reglamentavimą ir sumažinti nereikalingą administracinę naštą, įskaitant ataskaitų teikimo reikalavimus, visų pirma MVĮ ir startuoliams“³⁶.

2023 m. Taryba perdavė nacionaliniams parlamentams vieną pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kurį parengė Europos Sąjungos Teisingumo Teismas³⁷. Ji taip pat išplatino valstybėms narėms dvi su šiuo pasiūlymu dėl teisėkūros procedūra priimamo akto susijusias nacionalinių parlamentų nuomones dėl subsidarumo ir proporcingumo principų taikymo ir perdavė jas Europos Sąjungos Teisingumo Teismui.

Taryba ne tik vykdo savo įsipareigojimus pagal Sutartį, bet ir nuolat informuoja valstybes nares apie nacionalinių parlamentų nuomones dėl pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų. 2023 m. Tarybos generalinis sekretoriatas išplatino 20 pagrįstų nuomonių, gautų pagal Protokolą Nr. 2, ir 291 nuomonę, pateiktą palaikant politinį dialogą³⁸.

³⁰ Alternatyvus poveikio vertinimas: pasiūlymas dėl reglamento dėl kovos su naudojimosi migrantais kaip įrankiais reiškiniu migracijos ir prieglobsčio srityje, 2023 m. spalio mėn., PE 753.156.

³¹ Papildomas pasiūlymo dėl reglamento, kuriuo nustatomos seksualinės prievartos prieš vaikus prevencijos ir kovos su ja taisyklės, poveikio vertinimas, 2023 m. balandžio mėn., PE 740.248.

³² EUCO dokumento 17/18 II/2 ir IV/15 punktai ir EUCO dokumento 13/20 II/4 punktas, o įgyvendinimo atžvilgiu Tarybos dokumentas ST 11654/21.

³³ Tarybos dokumento ST 6232/20 2 ir 12 punktai.

³⁴ Tarybos dokumento ST 13026/1/20 REV 1 3 ir 12 punktai.

³⁵ OL C 241, 2021 6 21, p. 13.

³⁶ Dokumentas EUCO 14/23.

³⁷ Tarybos dokumentas ST 15936/22 dėl ESTT pasiūlymo dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl Protokolo Nr. 3 dėl ES Teisingumo Teismo statuto pakeitimo.

³⁸ Tarybos generalinis sekretoriatas sistemingai negauna visų nacionalinių parlamentų nuomonių, todėl įvairios institucijos gali gauti skirtingą nuomonių skaičių (taip pat žr. 20 išnašą).

2.4. EUROPOS REGIONŲ KOMITETAS

Regionų komitetas (RK), remdamasis savo 2020–2025 m. kadencijos prioritetais³⁹, toliau dirbo subsidiarumo, proporcingumo ir geresnio reglamentavimo srityse ir savo veiksmais skatino aktyvią subsidiarumo kultūrą.

RK geresnio reglamentavimo ir aktyvaus subsidiarumo iniciatyvinė grupė (BRASS-G)⁴⁰ taikė įvairias RK geresnio reglamentavimo priemones, užtikrindama jų nuoseklumą ir sinergiją ir skatindama vietos ir regionų valdžios institucijas prisidėti prie geresnio ES reglamentavimo per visą taisyklių gyvavimo ciklą – nuo koncepcijos kūrimo iki *ex post* vertinimo. Ši veikla apėmė ankstyvo tendencijų ir problemų nustatymo etapus (vykdant strateginį prognozavimą), politikos formavimą (*ex ante*, vykdant subsidiarumo ir proporcingumo stebėseną, atliekant teritorinio poveikio vertinimus ir užtikrinant tinkamumą kaimo vietovėms), teisės aktų peržiūrą (*ex post*, didžiausią dėmesį skiriant įgyvendinimui per tinklą „RegHub“) ir galimą politikos peržiūrą (RK prisidedant prie Ateičiai tinkamo reglamentavimo platformos veiklos).

RK dirbo, kad sustiprintų savo prognozavimo pajėgumus, integruotų prognozavimo aspektą į savo veiklą politikos srityje, nustatytų kai kurių miestų ir regionų prognozavimo pajėgumų ir susietų juos su kitų miestų ir regionų prognozavimo pajėgumais, taip pat ES ir RK lygmenimis⁴¹. Jis laipsniškai kuria strateginio prognozavimo patirtį turinčių regionų ir miestų tinklą, taip pat remia dalijimąsi gera patirtimi ir prognozavimo kultūrą subnacionaliniu lygmeniu. Apie tai byloja dalyvaujamoji regionams ir miestams skirta strateginio prognozavimo laboratorija⁴², kurią jis įsteigė kartu su Komisija, RK darbo grupės „Žaliasis kursas vietos lygmeniu“ narių užsakymu bendradarbiaujant su Komisijos Jungtiniu tyrimų centru atlikta bandomoji prognozavimo užduotis⁴³ ir į visus atitinkamus išorės užsakytus tyrimus įtrauktas prognozavimo aspektas. RK taip pat paskelbė nuomonę⁴⁴ dėl strateginio prognozavimo, kurioje pabrėžė, kad jis taip pat aktualus vietos ir regionų vadovams.

RK priėmė 53 nuomones ir 6 rezoliucijas⁴⁵. Daugiau nei pusėje iš jų⁴⁶ buvo pateiktos aiškios nuorodos į subsidiarumo ir proporcingumo principų laikymąsi arba į konkrečias rekomendacijas, kaip pagerinti šių principų laikymąsi. Be to, siekdamas to paties tikslo, jis priėmė savo 2023 m. metinę subsidiarumo darbo programą⁴⁷, kurioje nustatė 5 į Komisijos 2023 m. metinę darbo programą įtrauktas iniciatyvas kaip stebėsenos prioritetus dėl jų aiškios politinės svarbos vietos ir regionų valdžios institucijoms ir poveikio jų kompetencijai. Tai iniciatyvos, susijusios su gera dirvožemio būkle, atliekų mažinimu, ekonomikos valdymu, tvariomis maisto sistemomis ir

³⁹ 2020 m. liepos 2 d. Europos regionų komiteto rezoliucija „Europos regionų komiteto 2020–2025 m. prioritetai. Žmonėms artimesnė Europa pasitelkiant kaimus, miestus ir regionus“, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52020XR1392>.

⁴⁰ 2024 m. RK narė ir Brėmeno regiono parlamento pirmininkė Antje Grotheer (DE / ESP) pakeitė Karlą-Heinzą Lambertą (BE / ESP) ir tapo BRASS-G pirmininke. Daugiau informacijos apie BRASS-G rasite čia: <https://cor.europa.eu/en/our-work/Pages/Better-Regulation-and-Active-Subsidiarity.aspx>.

⁴¹ RK dalyvavo įgyvendinant didelę dalį ES institucijų organizuojamos strateginio prognozavimo veiklos, daugiausia susijusios su Europos strategijos ir politikos analizės sistema (ESPAS). Be kita ko, jis dalyvavo pagrindinės 2024 m. ESPAS pasaulinių tendencijų ataskaitos rengimo grupės, ESPAS projektų grupės, ESPAS iniciatyvinės grupės, ESPAS jaunųjų talentų tinklo veikloje ir 2023 m. ESPAS metinėje konferencijoje.

⁴² <https://cor.europa.eu/en/news/Pages/strategic-foresight-capacity-better-prepare-future.aspx>

⁴³ <https://cor.europa.eu/en/news/Pages/green-deal-going-local-working-group-strategic-foresight.aspx>

⁴⁴ CIVEX-VII/022: „Strateginis prognozavimas – ES valdymo ir geresnio reglamentavimo priemonė“.

⁴⁵ Išsamią informaciją rasite svetainėje [EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu).

⁴⁶ 29 nuomonės ir 4 rezoliucijos. Europos regionų komitetas savo rezoliucijoje dėl 2023 m. Europos Sąjungos regionų ir miestų padėties ir pasiūlymuose atsižvelgiant į kitą 2024–2029 m. strateginę darbotvarkę (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=OJ%3AC_202301321) pabrėžia, kad „didesnį skaidrumą ir atskaitomybę ES sprendimų priėmimo procese turėtų aktyviai užtikrinti dabartinių Sutarties nuostatų optimizavimas, įskaitant didesnę dėmesį subsidiarumui, daugiapakopiam valdymui ir RK vaidmeniui“, ir „šiuo atžvilgiu mano, kad per kitą politikos ciklą būtina persvarstyti tarpinstitucinį susitarimą dėl geresnės teisėkūros“.

⁴⁷ <https://portal.cor.europa.eu/subsidiarity/Publications/Documents/Subsidiarity-Work-Programme/2023.pdf>

pagalbos MVĮ priemonių rinkiniu. RK dėl daugumos jų paskelbė nuomones⁴⁸. RK Subsidiarumo stebėsenos tinklas⁴⁹ taip pat palengvino vietos ir regionų valdžios institucijų keitimąsi pastabomis dėl subsidiarumo ir proporcingumo principų laikymosi, visų pirma REGPEX⁵⁰ narių dėka.

2023 m. vasario mėn. RK biuras priėmė atnaujintą teritorinio poveikio vertinimo strategiją. 2023 m. jis vadovavo trims teritorinio poveikio vertinimo praktiniams seminarams⁵¹. Gegužės mėn. RK taip pat paskelbė nuomonę⁵², kurioje pabrėžė, kad reikia sistemingai *ex ante* vertinti galimą diferencijuotą visų naujų ES politikos priemonių, turinčių teritorinį aspektą, teritorinį poveikį jų rengimo etape. Rugsėjo mėn. jis pristatė savo darbą, susijusį su teritorinio poveikio vertinimais, Tarybos geresnio reglamentavimo pogrupio sudėties Tarybos Konkurencingumo ir augimo darbo grupei.

Be to, RK parengė tinkamumo kaimo vietovėms užtikrinimo metodiką, siekdamas užtikrinti, kad prieš priimant ES teisės aktus būtų atsižvelgta į kaimo vietovių ypatumus. Pavyzdžiui, 2023 m. birželio mėn. įvykusiame pirmajame teritorinio poveikio vertinimo praktiniame seminare tvarių maisto sistemų tema tinkamumo kaimo vietovėms užtikrinimui buvo skiriama daugiausia dėmesio.

RK toliau taikė savo *ex post* geresnio reglamentavimo priemones, bendradarbiaudamas su Komisija ir Europos Parlamentu, visų pirma aktyviai dalyvaudamas Ateičiai tinkamo reglamentavimo platformos veikloje per savo tinklą „RegHub“⁵³. Tinklas „RegHub“ konsultavosi su regioniniais centrais dėl ataskaitos „The future of the Green Deal: taking stock and looking ahead“ (liet. „Žaliojo kurso ateitis: padėties įvertinimas ir perspektyvos“) ir surinko informaciją apie vietos ir regionų valdžios institucijų patirtį įgyvendinant Europos žaliojo kurso priemones. Ji buvo paskelbta įgyvendinimo ataskaitoje⁵⁴ ir akcentuota RK 2023 m. ES metinėje regionų ir miestų padėties ataskaitoje⁵⁵. Be to, konsultuotasi su regioniniais centrais dėl bendros žemės ūkio politikos strateginių planų regioninio aspekto. Pirmojo šių konsultacijų etapo rezultatai buvo surinkti ir pateikti įgyvendinimo ataskaitoje⁵⁶ ir tapo medžiaga RK diskusijoms su instituciniais partneriais ir indėliu į bendros žemės ūkio politikos laikotarpio vidurio peržiūros darbą.

2023 m. Komisija ir RK kartu peržiūrėjo savo protokolą dėl bendradarbiavimo, siekdami stiprinti savo institucines partnerystes ir skatinti aktyvesniu dalyvavimu grindžiamos ES kūrimą. 2024 m. kovo mėn. pasirašytame peržiūrėtame protokole⁵⁷ abi šalys įsipareigojo kartu siekti propaguoti aktyvų subsidiarumą ir geresnį reglamentavimą ir susitarė dėl tam skirtų konkrečių veiksmų. Šis bendradarbiavimas taip pat susijęs su subsidiarumo ir proporcingumo principų taikymu siekiant užtikrinti, kad būtų atsižvelgiama į regionų ir vietos aspektus.

⁴⁸ ENVE-VII/042 – Dirvožemio stebėsenos ir atsparumas (Dirvožemio stebėsenos teisės aktas); ECON-VII/030 – ES ekonomikos valdymo sistemos reforma, NAT-VII/033 – Tvarių maisto sistemų teisės aktų sistema ir ECON-VII/035 – Pagalbos MVĮ priemonių rinkinys ir BEFIT sistema.

⁴⁹ Subsidiarumo stebėsenos tinklas suburia teisėkūros įgaliojimus turinčius regionų parlamentus ir vyriausybes, teisėkūros įgaliojimų neturinčias vietas ir regionų valdžios institucijas ir vietos valdžios institucijų asociacijas ES. Jo veikloje taip pat gali dalyvauti RK nacionalinės delegacijos ir nacionaliniai parlamentai.

⁵⁰ REGPEX – Subsidiarumo stebėsenos tinklo pogrupis, vienijantis teisėkūros įgaliojimus turinčius regioninius parlamentus (<https://portal.cor.europa.eu/subsidiarity/regpex/Pages/default.aspx>).

⁵¹ Gegužės mėn. – „Dronų strategija 2.0“, birželio mėn. – „Tvarios maisto sistemos“ ir spalio mėn. – „Europos strateginių technologijų platforma (STEP)“.

⁵² COTER-VII/026 „Nekenkti sanglaudai. Kompleksinis principas, kuriuo prisidedama prie sanglaudos, kaip bendro ES tikslo ir vertybės“.

⁵³ Daugiau informacijos apie RK indėlį į Ateičiai tinkamo reglamentavimo platformos darbą per tinklą „RegHub“ pateikta 2.1 skirsnyje.

⁵⁴ <https://cor.europa.eu/en/engage/Documents/RegHub/green-deal-taking-stock-looking-ahead.pdf>

⁵⁵ <https://cor.europa.eu/en/engage/brochures/Documents/EU%20Annual%20Report%20on%20the%20State%20of%20Regions%20and%20Cities%202023/4892%20-%202023%20Annual%20Report%20EN.pdf>

⁵⁶ <https://cor.europa.eu/en/engage/Documents/RegHub/1st-report-regional-dimension-cap-strategic-plans.pdf>

⁵⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32024Y02478>

2.5. EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMAS

2023 m. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas nurodė subsidiarumo ir proporcingumo principus savo sprendime dėl Reglamento, kuriuo įsteigiama ES energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra⁵⁸. Nacionaliniai perdavimo sistemos operatoriai Bendrojo Teismo paprašė išnagrinėti, ar pagal reglamentą Agentūra gali priimti sprendimą dėl klausimų, kuriuos nacionalinės reguliavimo institucijos pateikė jai kaip klausimus, dėl kurių jos yra susitarusios tarpusavyje. Bendrasis Teismas, remdamasis prie Komisijos pasiūlymo dėl reglamento, kuriuo įsteigiama Agentūra, pridėtu aiškinamuoju memorandumu, padarė išvadą⁵⁹, kad Agentūrai suteikti savarankiški sprendimų priėmimo įgaliojimai, todėl ji nėra saistoma nacionalinių reguliavimo institucijų pozicijos.

Aiškinamajame memorandumame manoma, kad Agentūros įgaliojimai atitiks subsidiarumo principą, nes ji įsikiš tose srityse, kuriose dėl fragmentiško nacionalinių sprendimų priėmimo tarpvalstybinės svarbos klausimais vidaus rinkai kiltų problemų arba atsirastų nenuoseklumo. Aiškinamajame memorandumame taip pat teigiama, kad Agentūros įgaliojimai atitiks proporcingumo principą, nes Agentūrai turi būti suteiktos papildomos užduotys, ypač susijusios su energetikos sistemos eksploatavimu regioniniu lygmeniu, o pagrindinį vaidmenį energetikos reguliavimo srityje ir toliau turės atlikti nacionalinės reguliavimo institucijos. Teismas, remdamasis aiškinamuoju memorandumu, padarė išvadą, kad ES teisės aktų leidėjas aiškiai ketino užtikrinti, kad sprendimai sudėtingais tarpvalstybiniais klausimais būtų priimami veiksmingiau ir sparčiau, sustiprindamas Agentūros individualių sprendimų priėmimo įgaliojimus taip, kad jie nekliudytų išlaikyti pagrindinį nacionalinių reguliavimo institucijų vaidmenį energetikos reguliavimo srityje. Šiuo metu byla Teisingumo Teisme nagrinėjama apeliacine tvarka.

3. SUBSIDIARUMO KONTROLĖS MECHANIZMO TAIKYMAS NACIONALINIUOSE PARLAMENTUOSE

3.1. APŽVALGA

2023 m. Komisija iš nacionalinių parlamentų gavo **22 pagrįstas nuomones**^{60,61}. Jų buvo trečdaliu mažiau nei 2022 m., kuriais buvo gautos 32 pagrįstos nuomonės, ir tai atitiko ilgalaikę visų nuomonių ir ypač pagrįstų nuomonių skaičiaus mažėjimo tendenciją. Pagrįstų nuomonių skaičiaus mažėjimo tendencija tampa dar akivaizdesnė, jei pagrįstų nuomonių skaičius išreiškiamas procentine bendro nuomonių skaičiaus dalimi⁶².

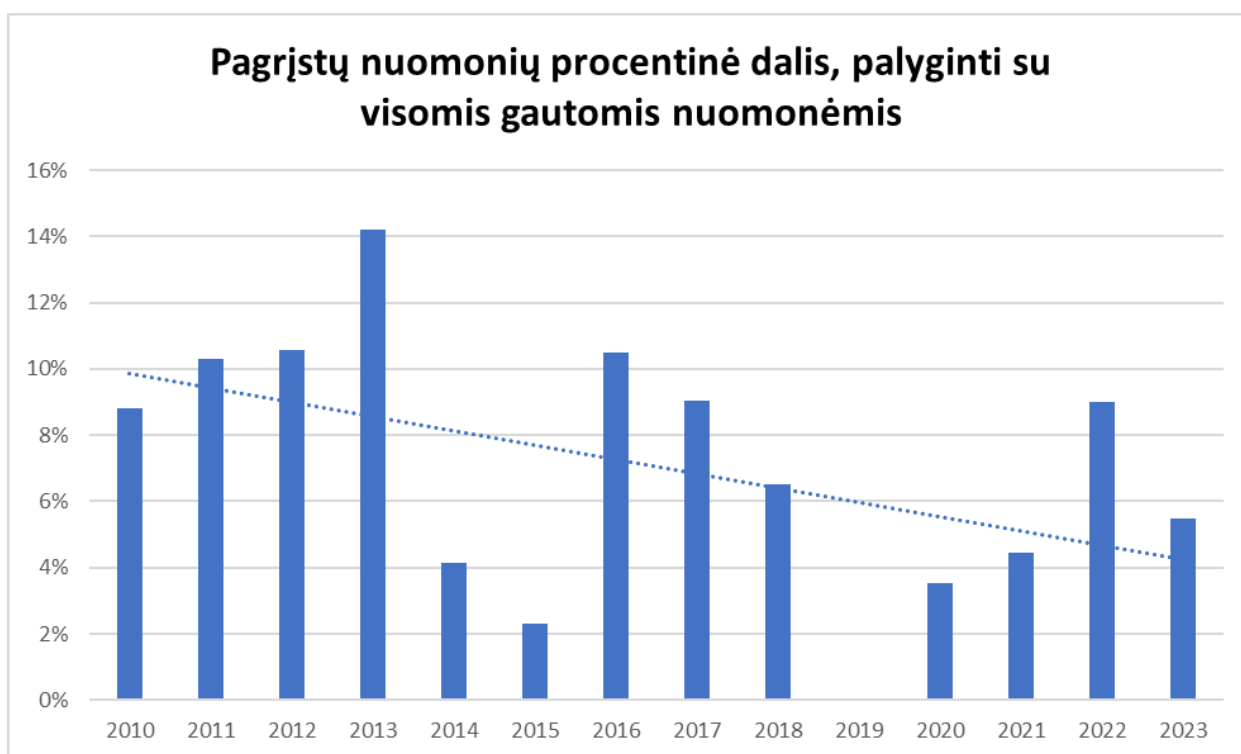
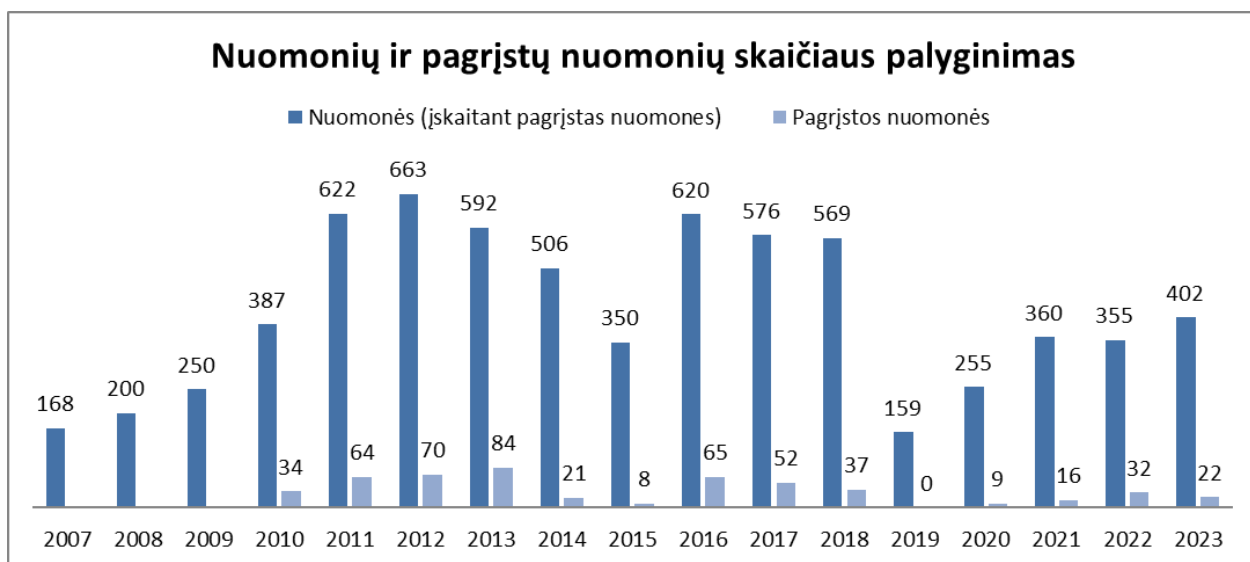
⁵⁸ 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/942, kuriuo įsteigiama Europos Sąjungos energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra (nauja redakcija).

⁵⁹ 2023 m. vasario 15 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Austrian Power Grid ir kt. / ACER*, T-606/20, ECLI:EU:T:2023, 45–49 punktai (nagrinėjamas apeliacinis skundas: byla C-281/23 P).

⁶⁰ Pagal Protokolą Nr. 2, bet kuris nacionalinis parlamentas arba nacionalinio parlamento rūmai gali per 8 savaites nuo teisėkūros procedūra priimamo akto projekto perdavimo dienos oficialiosiomis ES kalbomis pateikti pagrįstą nuomonę, kurioje būtų nurodyta, kodėl, jų manymu, tas projektas neatitinka subsidiarumo principo. Taip pat žr. 61 išnašą.

⁶¹ Tai yra visos 2023 m. pagal Protokolą Nr. 2 iš parlamento rūmų gautų pagrįstų nuomonių skaičius. Taip pat žr. 20 išnašą ir 1 priede pateiktą Komisijos dokumentų, dėl kurių Komisija gavo pagrįstų nuomonių, sąrašą.

⁶² Turint omenyje gana nedidelį pagrįstų nuomonių skaičių, net nedidelis pagrįstų nuomonių skaičiaus padidėjimas gali lemti akivaizdžiai neįprastą pagrįstų nuomonių procentinės dalies padidėjimą. Tuo galima paaiškinti vadinamąjį šuolį 2021–2022 m. laikotarpiu, kurį lėmė, be kita ko, Europos Parlamento pasiūlymas dėl rinkimų teisės, dėl kurio pateiktos 8 pagrįstos nuomonės (žr. 2022 m. Komisijos metinę ataskaitą, COM(2023) 640 *final*, p. 10).

Pastaba: punktyrinė linija atitinka linijinę tendenciją.

2023 m. (kaip ir 2022 m.) daugumą pagrįstų nuomonių pateikė vienas nacionalinis parlamentas. 2023 m. Italijos parlamentas pateikė 9 pagrįstas nuomones: 6 iš Italijos Respublikos Deputatų Rūmų ir 3 iš Italijos Respublikos Senato. 2023 m. Švedijos Riksdagas pateikė 5 pagrįstas nuomones, kurios sudarė 23 proc. visų nuomonių (2022 m. jis pateikė 14 pagrįstų nuomonių, t. y. daugiau kaip 40 proc. visų pagrįstų nuomonių). Kartu šie **du parlamentai pateikė du trečdalius visų pagrįstų nuomonių**, gautų 2023 m.

Likusias pagrįstas nuomones 2023 m. pateikė Prancūzijos Senatas (3) ir Čekijos Atstovų Rūmai, Vengrijos Nacionalinė Asamblėja, Kipro Atstovų Taryba, Nyderlandų Pirmieji Rūmai ir Nyderlandų Antrieji Rūmai (po 1). Tai reiškia, kad 2023 m. pagrįstas nuomones pateikė 9 iš 39 nacionalinių parlamentų ar parlamento rūmų iš 7 valstybių narių (13 – 2022 m., 7 – 2021 m. ir 8 – 2020 m.).

Pagal temas 2023 m. gautos 22 pagrįstos nuomonės pasiskirstė vos po kelias ir buvo susijusios su **14 skirtingų Komisijos pasiūlymų**, iš kurių nė vienas negavo daugiau kaip 3 pagrįstų nuomonių. 6 iš tų pasiūlymų priklausė Komisijos pagrindiniam prioritetui⁶³ „Europos žaliasis kursas“, 3 – „Prie skaitmeninio amžiaus prisitaikusi Europa“, 3 – „Naujas postūmis Europos demokratijai“ ir 2 – „Žmonėms tarnaujanti ekonomika“.

Pasiūlymas, dėl kurio 2023 m. pateiktos pagrįstos nuomonės, atitinkančios didžiausią nacionalinių parlamentų balsų skaičių⁶⁴, – pasiūlymas dėl tam tikrais naujais genomikos metodais gautų augalų⁶⁵. Dėl jo pateiktos 2 pagrįstos nuomonės, atitinkančios 4 balsus. Vis dėlto to nepakako, kad Komisija turėtų pateikti bendrą atsakymą⁶⁶, nekalbant apie geltonosios kortelės procedūrą, pagal kurią Komisija turėtų nurodyti priežastis, dėl kurių jos pasiūlymas būtų paliktas galioti, pakeistas arba atsiimtas. 6 kiti pasiūlymai gavo nuo 2 iki 3 pagrįstų nuomonių, kurios atitiko 2 arba 3 balsus. Dėl likusių 7 pasiūlymų buvo pateikta tik po vieną pagrįstą nuomonę (išsami informacija pateikta 1 priede).

Tolesniame 3.2 skirsnyje aptariami pagrindiniai pasiūlymų, dėl kurių gauta daugiau nei viena pagrįsta nuomonė, atvejai.

3.2 PAGRINDINIAI ATVEJAI

2023 m. pagal Komisijos pagrindinį prioritetą „Europos žaliasis kursas“ daugiausia nuomonių pateikta dėl pasiūlymo dėl reglamento **dėl pakuočių ir pakuočių atliekų**⁶⁷: 3 pagrįstos nuomonės⁶⁸ ir 6 nuomonės, pateiktos palaikant politinį dialogą⁶⁹.

Savo pagrįstose nuomonėse abeji Italijos parlamento rūmai nurodė, kad nemato jokio poreikio priimti ES lygmens teisės aktus, visų pirma skatinti pakartotinio naudojimo modelius ir taip pakenkti nacionaliniu lygmeniu sėkmingai taikomiems perdirbimo modeliams. Prancūzijos Senatas atkreipė dėmesį į pavojų, kad bus pakenkta didesnio užmojo nacionalinės teisės aktams, susijusiems su Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsnio, kaip vienintelio teisinio pagrindo, taikymu, ir pabrėžė, kad, kalbant apie reikalavimą sukurti užstato už vienkartinis plastikinius butelius ir metalines skardines sistemas, būtina laikytis technologinio neutralumo principo. Italijos Deputatų Rūmai laikėsi nuomonės, kad valstybės narės, perdirbančios didelius pakuočių atliekų kiekius, turėtų būti atleistos nuo pareigos pakartotinai naudoti atliekas ir įdiegti užstato sistemas. Visi treji parlamento rūmai laikėsi nuomonės, kad direktyva būtų tinkamesnė teisinė priemonė nei reglamentas, ir nurodė, kad dėl numatomo deleguotųjų aktų naudojimo Komisijai neturėtų būti leista reglamentuoti daugiau nei neesminių nuostatų taikymo sritį. Abeji Italijos parlamento rūmai laikėsi nuomonės, kad tam tikroms vienkartinėms pakuotėms taikomi apribojimai yra neproporcingi ir kelia pavojų maisto saugai. Italijos Respublikos Senatas taip pat įžvelgė pavojų, susijusį su vaistų pakuočių perdirbimu, ir paragino netaikyti joms perdirbamumo

⁶³ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024_lt

⁶⁴ Kiekvienas nacionalinis parlamentas turi du balsus. Jeigu parlamentą sudaro dveji rūmai, kiekvienas jų turi po vieną balsą.

⁶⁵ COM(2023) 411 *final*.

⁶⁶ Komisija yra įsipareigojusi atsakyti bendru atsakymu, jei dėl pasiūlymo pateikiama „daug“ pagrįstų nuomonių (šiuo kontekste žodis „daug“ reiškia, kad pagrįstų nuomonių skaičius atitinka bent 7 nacionalinių parlamentų balsus), net jei dėl pasiūlymo nebuvo pateikta pakankamai pagrįstų nuomonių, kad būtų pasiekta riba, kai pradedama geltonosios kortelės procedūra, kurią taikant privaloma atlikti teisės akto projekto peržiūrą. Riba, kurią pasiekus pradedama geltonosios kortelės procedūra, paprastai pasiekama, kai iš nacionalinių parlamentų gautos pagrįstos nuomonės sudaro ne mažiau kaip trečdalį visų jiems skirtų balsų (18 iš 54). Laisvės, saugumo ir teisingumo srityje pateiktiems teisėkūros procedūra priimamų aktų projektams ši riba yra ketvirtadalis balsų (14 iš 54).

⁶⁷ COM(2022) 677 *final*.

⁶⁸ Prancūzijos Senatas ir Italijos Deputatų Rūmai bei Italijos Respublikos Senatas.

⁶⁹ Čekijos Atstovų Rūmai ir Senatas, Ispanijos Generaliniai Rūmai, Italijos Deputatų Rūmai, Lenkijos Senatas ir Rumunijos Senatas.

reikalavimo. Italijos Deputatų Rūmai išreiškė susirūpinimą dėl privalomų reikalavimų dėl perdirbtųjų medžiagų dalies, taikomų medicinos produktų pakuotėms ir su maistu besiliečiančioms pakuotėms, ir paragino išplėsti iš kompostuojamų medžiagų gamintinų pakuočių naudojimo būdų sąrašą.

Nuomonėse, gautose palaikant politinį dialogą, taip pat pabrėžta, kad šiuo pasiūlymu valstybėms narėms turi būti suteikta daugiau lankstumo. Panašiai kaip ir Italijos parlamentas, Lenkijos Senatas sukritikavo poveikio vertinimą ir paragino atlikti išsamią analizę, siekiant užtikrinti, kad siūlomi nauji tikslai būtų realistiški, išmatuojami ir techniškai įgyvendinami. Čekijos Atstovų Rūmai pasiūlė pakuočių atliekų mažinimo tikslą apskaičiuoti remiantis vienu gyventojui tenkančiu pakuočių atliekų kiekiu. Rumunijos Senatas paprašė paaiškinti vartojamų sąvokų apibrėžtis ir ekonominės veiklos vykdytojų pareigas.

Savo atsakymuose Komisija tvirtino, kad siūlomos priemonės yra būtinos siekiant užtikrinti žiedinę ekonomiką ir užkirsti kelią netvariam pakuočių atliekų kiekiui augimui. Ji laikėsi nuomonės, kad užstato sistemos yra viena iš pagrindinių priemonių šiems tikslams pasiekti. Ji taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad valstybės narės, kurios kitomis priemonėmis pasiekia aukštą tikslinių pakuočių surinkimo lygį, gali atsisakyti tokių sistemų. Dėl teisinės priemonės pasirinkimo Komisija laikėsi nuomonės, kad reglamentas yra labai svarbus, siekiant įgyvendinti pasiūlymo tikslus, ir kad į prašymą suteikti valstybėms narėms daugiau lankstumo buvo atsižvelgta, pasiūlymo tekste aiškiai apibrėžiant teisinių nuostatų ribas. Dėl vaistų pakuočių Komisija pažymėjo, kad pasiūlyme numatytas ilgesnis pereinamasis laikotarpis, per kurį turi būti pereita prie perdirbamumo reikalavimų laikymosi, ir išimtis, pagal kurią vaistams netaikomi reikalavimai dėl perdirbtųjų medžiagų dalies. Kalbant apie susirūpinimą dėl poveikio maisto saugai, Komisija teigė, kad naudojant vienkartinės pakuotes maisto sauga nedidėja, tačiau sutiko, kad pakuotėms taikomi draudimai neturi būti taikomi lengvai pažeidžiamiems vaisiams ir daržovėms. Dėl poveikio vertinimo ir poreikio pateikti paaiškinimą Komisija paaiškino, kad metodika grindžiama aplinkosauginio pėdsako nustatymo principais ir kad ji bendradarbiauja su teisėkūros institucijomis, kad užtikrintų didesnę sąvokų apibrėžčių ir pareigų paskirstymo ekonominės veiklos vykdytojams aiškumą.

Dėl pasiūlymo dėl reglamento dėl **tam tikrų naujų genomikos metodų**⁷⁰ gautos 2 pagrįstos nuomonės⁷¹ ir 7 nuomonės, pareikštos palaikant politinį dialogą⁷². Savo pagrįstose nuomonėse Kipro Atstovų Taryba ir Vengrijos Nacionalinė Asamblėja laikėsi nuomonės, kad nuostata, kuria užkertamas kelias valstybėms narėms priimti priemones, kuriomis visoje jų teritorijoje arba jos dalyje apribojamas arba draudžiamas 2 kategorijos naujais genomikos metodais (NGM) gautų augalų (t. y. augalų, kurie, kitaip nei 1 kategorijos NGM gauti augalai, taip pat negalėtų būti natūraliai aptinkami arba išauginti tradiciniais selekcijos metodais) auginimas, pažeidžiamas subsidiarumo principas. Šis argumentas taip pat buvo pakartotas kai kuriose nuomonėse, pareikštos palaikant politinį dialogą. Pasiūlymas taip pat buvo kritikuojamas dėl nepakankamo teisinio pagrindo; susirūpinimo dėl skaidrumo ir vartotojų pasirinkimo laisvės; vartotojų apsaugos ir 1 kategorijos NGM gautų augalų ženklavimo reikalavimų apribojimo tik augalų dauginamąja medžiaga poveikio vartotojams; susirūpinimo dėl proporcingumo ir atsargumo principų laikymosi ir susirūpinimo dėl konkurencijos iškraipymo rizikos, jei kai kurie selekcininkai gaus NGM patentus. Nuomonėse taip pat buvo pateikta įvairių prašymų, pavyzdžiui, uždrausti patentuoti 1 kategorijos NGM gautus produktus ir užkirsti kelią sektoriaus monopolizavimui, atlikti patentų ir susijusių licencijų poveikio tyrimą; taikyti dėl tokio paties lygio kontrolės trečiojoje šalyse išaugintiems augalams ir reglamentuoti NGM taikymą mikroorganizmams.

⁷⁰ COM(2023) 411 *final*.

⁷¹ Kipro Atstovų Tarybos ir Vengrijos Nacionalinės Asamblėjos.

⁷² Čekijos Senato, Danijos Folketingo, Kroatijos Respublikos Susirinkimo, Italijos Respublikos Senato, Nyderlandų Pirmųjų Rūmų, Portugalijos Respublikos Asamblėjos ir Rumunijos Senato.

Savo atsakymuose Komisija paaiškino, kad atsisakymo galimybe negalima naudotis siekiant mažinti genetiškai modifikuotų organizmų (GMO) keliamą riziką žmonių ar gyvūnų sveikatai arba aplinkai. Tokia rizika jau buvo įvertinta atlikus mokslinį vertinimą, suderintą ES lygmeniu. Be to, atsisakymo galimybės taikymo 2 kategorijos NGM gautiems augalams neįtraukimas nesusijęs su tokių augalų saugos aspektais būtent todėl, kad 2 kategorijos NGM gautus augalus būtų leidžiama išleisti į aplinką ar pateikti rinkai tik tuo atveju, jei jie būtų saugūs. Dėl teisinio pagrindo Komisija atkreipė dėmesį į jo suderinamumą su galiojančiais GMO teisės aktais dėl apgalvoto GMO išleidimo į aplinką ir pateikimo į rinką. Kalbant apie ženklinimą, Komisija aiškiai nurodė, kad reikalavimas iš tokių augalų gautus produktus ženklinti GM ženklu tiksliai neatspindėtų fakto, kad tą patį produktą galima gauti tradiciniais būdais. Dėl proporcingumo ir atsargumo principų Komisija atkreipė dėmesį į Europos maisto saugos tarnybos nuomonę, kad nėra naujų pavojų, konkrečiai susijusių su kryptinga mutageneze ir cisgeneze (palyginti su tradiciniais selekcijos ar nusistovėjusiais genomikos metodais). Kalbant apie patentus ir konkurenciją, Komisija pareiškė suprantanti, kad galimybė patentuoti NGM gautus augalus kelia susirūpinimą daugeliui, todėl ji įvertins augalų patentavimo poveikį augalų selekcijos inovacijoms, selekcininkų galimybei naudotis genetinė medžiaga ir metodais, sėklų prieinamumui ūkininkams ir bendram ES biotechnologijų pramonės konkurencingumui. Ji taip pat nurodė, kad iki 2026 m. paskelbs ataskaitą su savo išvadomis.

Dėl pasiūlymo dėl **Dirvožemio stebėsenos teisės akto**⁷³ gautos 2 pagrįstos nuomonės⁷⁴ ir 3 nuomonės, pareikštos palaikant politinį dialogą⁷⁵. Savo identiškose pagrįstose nuomonėse abeji Nyderlandų parlamento rūmai teigė, kad oro ir vandens taršos poveikis dirvožemiui yra nacionalinis klausimas, o siūlomų priemonių nauda atskiroms valstybėms narėms nebuvo įrodyta. Jų nuomone, pasiūlymu nebūtų užtikrintos vienodos sąlygos, nes jis susijęs su taršos poveikiu, o ne su jos šaltiniais. Čekijos Senato, Italijos Respublikos Senato ir Austrijos Bundesrato nuomonėse pabrėžiama, kad valstybės narės turi turėti galimybę atsižvelgti į vietos sąlygas, esamą politiką ir subnacionalinio lygmens kompetenciją. Jie taip pat nurodė, kad pasiūlymu gali būti padidinta valstybėms narėms tenkanti administracinė našta.

Savo atsakymuose Komisija pabrėžė, kad, siekiant iki 2050 m. užtikrinti gerą dirvožemio būklę ir atsižvelgiant į problemos mastą ir neigiamą jos raidą pastaraisiais dešimtmečiais, tarpvalstybinį poveikį, susijusį su dirvožemio būkle, ir dideles prastos būklės dirvožemio poveikio valdymo sąnaudas, būtina patikima stebėsenos ir vertinimo sistema, apimanti tvaraus dirvožemio valdymo ir užterštoms teritorijoms taikomas priemones. Ji paaiškino, kad jos pasiūlymu siekiama spręsti tarpvalstybinio dirvožemio degradacijos poveikio problemą, užtikrinti vienodas rinkos sąlygas ir skatinti politikos nuoseklumą ES ir nacionaliniu lygmenimis, paliekant valstybėms narėms galimybę lanksčiai įgyvendinti reikiamas priemones taip, kad jos galėtų atsižvelgti į dirvožemių įvairovę, vietos sąlygas, esamą politiką ir praktiką bei regionų lygmens kompetenciją kai kuriose valstybėse narėse. Be to, pasiūlyme yra nuostatų, kurios yra būtinos ir tinkamos siekiant užtikrinti gerą dirvožemio būklę, bet jomis sumažinama su tuo susijusi administracinė našta. Valstybėms narėms būtų suteikta pakankamai laiko laipsniškai įdiegti valdymo sistemą, dirvožemio būklės stebėsenos ir vertinimo mechanizmus ir priemones, reikalingas tvaraus dirvožemio valdymo principams įgyvendinti ir užterštų teritorijų problemai spręsti.

Dėl pasiūlymo dėl **naujų sunkiųjų transporto priemonių išmetamo CO₂ normų ir pareigos teikti informaciją**⁷⁶ gautos 2 pagrįstos nuomonės⁷⁷ ir 1 nuomonė, pareikšta palaikant politinį dialogą⁷⁸. Abeji Italijos parlamento rūmai teigė, kad nesilaikoma subsidarumo principo, nes siūlomi išmetamo CO₂ kiekio mažinimo tikslai nėra nei įvykdomi, nei pateisinami, taip pat dėl to,

⁷³ COM(2023) 416 *final*.

⁷⁴ Nyderlandų Pirmųjų Rūmų ir Antrųjų Rūmų.

⁷⁵ Čekijos Senato, Italijos Senato ir Austrijos Bundesrato.

⁷⁶ COM(2023) 88 *final*.

⁷⁷ Italijos Deputatų Rūmų ir Respublikos Senato.

⁷⁸ Čekijos Senato.

kad šiame sektoriuje išmetama nedaug teršalų. Jie pabrėžė, kad tikslas iki 2030 m. pasiekti nulinių vietos autobusų transporto sektoriaus išmetamą teršalų kiekį yra pernelyg plataus užmojo ir kad reikia ES paskatų investuoti. Čekijos Senatas teigė, kad 2019 m. nustatyti tikslai turėtų būti peržiūrėti tik 2027 m.

Savo atsakymuose Komisija nurodė prie pasiūlymo pridėtą išsamų poveikio vertinimą⁷⁹, iš kurio matyti iniciatyvos būtinybė, pridėtinė vertė ir proporcingumas. Kalbant apie užmojų mastą ir tikslų taikymo pradžios datą, Komisija priminė, kad transporto sektorius yra vienintelis svarbus ES ekonomikos sektorius, kuriame išmetamo CO₂ kiekis vis dar didesnis nei 1990 m., ir kad kelių transportui tenka daugiau kaip 20 proc. viso ES išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio. Todėl ji pabrėžė, kad sunkiosioms transporto priemonėms tenka svarbus vaidmuo siekiant ES klimato srities tikslų. Remiantis poveikio vertinimu, šis sektorius turi didelį netaišių transporto priemonių naudojimo potencialą. Parko pildymas netaišiais autobusais būtų laipsniškas, o sunkumų patiriančios valstybės narės tam tikromis aplinkybėmis galėtų į reglamentavimo taikymo sritį neįtraukti riboto skaičiaus autobusų. Kalbant apie investicijas, kurių reikia transporto priemonių technologijų parkui atnaujinti, ir spartesnę pramonės prisitaikymą, Komisija atkreipė dėmesį į keletą ES finansavimo galimybių.

Pagal prioritetą „Naujas postūmis Europos demokratijai“ dėl pasiūlymo dėl direktyvos **dėl kovos su korupcija**⁸⁰ gautos 2 pagrįstos nuomonės⁸¹ ir 6 nuomonės, pareikštos palaikant politinį dialogą⁸². Švedijos Riksdagas laikėsi nuomonės, kad siūloma direktyva būtų pažeistas subsidarumo principas, nes už korupciją patrauktam asmeniui būtų uždrausta kandidatuoti į valstybės tarnybą. Šiai nuomonei pritarė Italijos Deputatų Rūmai, kurie nesutiko su reikalavimu, kad visos valstybės narės piktnaudžiavimą tarnyba laikytų nusikalstama veika. Imunitetas ir teisė būti kandidatu rinkimuose taip pat buvo vieni iš pagrindinių politinio dialogo nuomonių aspektų. Italijos Respublikos Senatas ir abeji Austrijos parlamento rūmai pabrėžė, kad imuniteto atšaukimo taisyklės turėtų būti taikomos tik nacionaliniams parlamentams. Abeji Čekijos parlamento rūmai taip pat išreiškė abejonių dėl šios nuostatos, ypač atsižvelgdami į subsidarumo principą. Portugalijos Respublikos Asamblėja, priešingai, pareiškė, kad siūloma direktyva atitinka subsidarumo ir proporcingumo principus.

Savo atsakymuose Komisija pabrėžė, kad jos pasiūlymas apsiriboja tuo, kas būtina ir proporcinga veiksmingai korupcijos prevencijai ir kovai su ja. Kalbant apie piktnaudžiavimo tarnyba nusikaltimo įtraukimą, Komisija laikėsi nuomonės, kad tai yra svarbi kovos su korupcija priemonė, nes ji apima neteisėtą naudojimąsi viešąja valdžia siekiant asmeninės naudos, be to, piktnaudžiavimas tarnyba jau laikomas nusikaltimu 25 iš 27 valstybių narių. Dėl draudimo kandidatuoti rinkimuose Komisija priminė, kad atšaukimu iš viešųjų pareigų (į kurias renkama arba nerenkama) arba draudimu jas eiti už korupciją nuteistiems asmenims būtų užkirstas kelias likti tam tikrose valdžios pozicijose, kuriose jie vykdytų korupcinius veiksmus. Komisija pabrėžė, kad siūlomoje direktyvoje tik reikalaujama, kad nacionalinės teisės aktų leidėjai numatytų galimybę taikyti šias papildomas sankcijas, ir kad galutinį sprendimą priimtų nacionaliniai teismai.

Pagal tą patį prioritetą dėl pasiūlymo dėl Tarybos reglamento dėl **vaiko kilmės pripažinimo tarp valstybių narių**⁸³ taip pat gautos 2 pagrįstos nuomonės ir 6 nuomonės, pareikštos palaikant politinį dialogą. Prancūzijos Senatas išreiškė nuogąstavimus, kad pagal siūlomą Tarybos reglamentą bus reikalaujama pripažinti kitoje valstybėje narėje nustatytą vaiko kilmę, be kita ko, ir surogatinės motinystės atvejais. Todėl jis prieštaravo tam, kad Tarybos reglamentas būtų pasirinktas kaip teisinė priemonė. Italijos Respublikos Senatas išreiškė susirūpinimą dėl to, kad valstybės narės,

⁷⁹ SWD(2023) 88 *final*.

⁸⁰ COM(2023) 234 *final*.

⁸¹ Italijos Deputatų Rūmų ir Švedijos Riksdago.

⁸² Čekijos Atstovų Rūmų ir Senato, Prancūzijos Senato, Italijos Respublikos Senato, Austrijos Nacionalinės Tarybos ir Bundesrato ir Portugalijos Respublikos Asamblėjos.

⁸³ COM(2022) 695 *final*.

atsisakydamos pripažinti vaiko kilmę, galėtų remtis viešosios tvarkos motyvais tik įvertinusios kiekvieną konkretų atvejį.

Dar viena pagrindinė tema, aptarta nuomonėse, pateiktose palaikant politinį dialogą – surogatinė motinystė. Rumunijos Senatas paprašė, kad būtų pateiktos aiškios „vaiko kilmės“, „tėvų“ ir „šeimos“ sąvokų apibrėžtys ir kad būtų išvengta situacijos, kai vaikai, gimę surogatinės motinystės būdu, galėtų būti automatiškai pripažįstami, galbūt pažeidžiant galiojančią valstybės narės teisę. Čekijos Senatas taip pat paprašė į pasiūlymo taikymo sritį neįtraukti surogatinės motinystės ir leisti valstybėms narėms atsisakyti pripažinti vaiko kilmę tais atvejais, kai tarpvalstybinis elementas buvo nustatytas siekiant apeiti nacionalinės teisės aktus. Nyderlandų Pirmieji Rūmai pateikė keletą klausimų, be kita ko, dėl bylų, susijusių su tuo, kad nėra bendrų vaiko kilmės pripažinimo taisyklių, skaičiaus ir dėl galimų alternatyvių sprendimų, dėl kurių nereikėtų priimti naujų ES teisės aktų. Lietuvos Seimas pritarė pasiūlymui, kuris, jo nuomone, turėtų „teigiamą poveikį“, ir paprašė paaiškinimų, kurie užtikrintų, kad viešosios tvarkos išlyga būtų taikoma laikantis pagrindinių teisių. Portugalijos Respublikos Asamblėja ir Ispanijos Generaliniai Rūmai pareiškė, kad pasiūlymas atitinka subsidiarumo ir proporcingumo principus.

Savo atsakymuose Komisija priminė, kad Europos Sąjungos Teisingumo Teismas nusprendė, jog viešosios tvarkos sąvoka turi būti aiškinama siaurai, ir pažymėjo, kad galimybė atsisakyti pripažinti vaiko kilmę dėl viešosios tvarkos motyvų negali būti taikoma, jei dėl to atsiranda diskriminacija. Komisija taip pat pabrėžė, kad siūlomas Tarybos reglamentas neturės poveikio valstybių narių kompetencijai reglamentuoti ar uždrausti surogatinę motinystę savo teritorijoje. Vis dėlto pagal pasiūlymą, kai surogatinės motinystės būdu gimusio vaiko kilmė nustatoma vienoje valstybėje narėje, kitos valstybės narės turėtų ją pripažinti, nes jos nepripažinimas būtų nesuderinama su surogatinės motinystės būdu gimusių vaikų pagrindinėmis teisėmis.

Pagal prioritetą „Prie skaitmeninio amžiaus prisitaikusi Europa“ dėl pasiūlymo dėl Reglamento **dėl kovos su pavėluotu mokėjimu, atliekamu pagal komercinius sandorius**,⁸⁴ buvo gautos 2 pagrįstos nuomonės⁸⁵ ir 4 nuomonės, pareikštos palaikant politinį dialogą⁸⁶. Italijos Deputatų Rūmai ir Švedijos Riksdagas savo pagrįstose nuomonėse nereiškė abejonių dėl ES lygmens teisėkūros veiksmų būtinybės ar pridėtinės vertės siekiant pašalinti dabartinės direktyvos trūkumus, tačiau jiems susirūpinimą kėlė tai, kad siūloma teisinė priemonė yra reglamentas. Jie išreiškė nuogaštavimus, kad apribojus valstybės narės veiksmus (nustatant maksimalų 30 dienų mokėjimo terminą ir fiksuotą delspinigių normą ir atmetus kreditoriaus galimybę atsisakyti teisės į palūkanas ir kompensaciją už pavėluotą mokėjimą) būtų suvaržyta įmonių laisvė sudaryti sutartis. Tie patys susirūpinimą keliantys klausimai taip pat buvo įtraukti į 4 nuomones, pateiktas palaikant politinį dialogą. Be to, Airijos Irachtas kritikavo tai, kad nėra skirtumo tarp pavėluotų mokėjimų ir ilgų mokėjimo terminų, ir prieštaravo dėl siūlomos įstaigos, kuri turėtų užtikrinti su pavėluotais mokėjimais susijusių teisės aktų vykdymą. Rumunijos Senatas išvelgė galimą neigiamą poveikį, visų pirma įmonėms ir visai ekonomikai.

Savo atsakymuose Komisija pabrėžė, kad, siekiant apsaugoti tiekimo grandinių atsparumą ir padidinti MVĮ konkurencingumą, būtina kovoti su pavėluotais mokėjimais ir nesažiningai nustatytais ilgais mokėjimo terminais. Ji pabrėžė, kad iš jos poveikio vertinimo matyti, jog siūlomas 30 dienų mokėjimo terminas yra ekonomiškai efektyvesnė galimybė skatinti atsiskaitymo laiku kultūrą nei ilgesni mokėjimo terminai. Tai taip pat buvo variantas, kuriam per viešas konsultacijas suinteresuotieji subjektai ir MVĮ pritarė labiausiai ir kurį rekomendavo Europos Parlamentas bei Ateičiai tinkamo reglamentavimo platforma. Komisija paaiškino, kad ji

⁸⁴ COM(2023) 533 *final*.

⁸⁵ Italijos Deputatų Rūmų ir Švedijos Riksdago.

⁸⁶ Airijos Irachto, Italijos Respublikos Senato, Portugalijos Respublikos Asamblėjos ir Rumunijos Senato. Per pirmuosius keturis 2024 m. mėnesius Komisija gavo keturias papildomas nuomones, pareikštas palaikant politinį dialogą (iš Čekijos Senato ir Atstovų Rūmų, Prancūzijos Senato ir Maltos Atstovų Rūmų), kuriose iš esmės pakartojami 2023 m. gautose nuomonėse išdėstyti argumentai.

neatskyrė pavėluotų mokėjimų ir ilgų mokėjimo terminų, nes atsiskaityti vėluojama ir tada, kai kreditoriams yra nustatyti ilgi mokėjimo terminai. Reglamentas pagrįstas poreikiu nustatyti griežtesnes ir paprastesnes taisykles, kurias būtų galima vienodai taikyti visose valstybėse narėse. Poveikio vertinime nustatyta, kad vienas iš pagrindinių dabartinės direktyvos trūkumų yra tai, kad nėra nuostatų dėl taisyklių laikymosi ir vykdymo užtikrinimo stebėsenos. Todėl Komisija pasiūlė įsteigti privalomas vykdymo užtikrinimo institucijas, paliekant valstybėms narėms daug lankstumo galimybių renkant paskirti esamas institucijas arba steigti naujas. Komisija taip pat pabrėžė geresnės atsiskaitymo kultūros, kuri padidintų ir sustiprintų pasitikėjimą ES verslo aplinka, ekonominę naudą.

4. RAŠYTINIS POLITINIS DIALOGAS SU NACIONALINIAIS PARLAMENTAIS

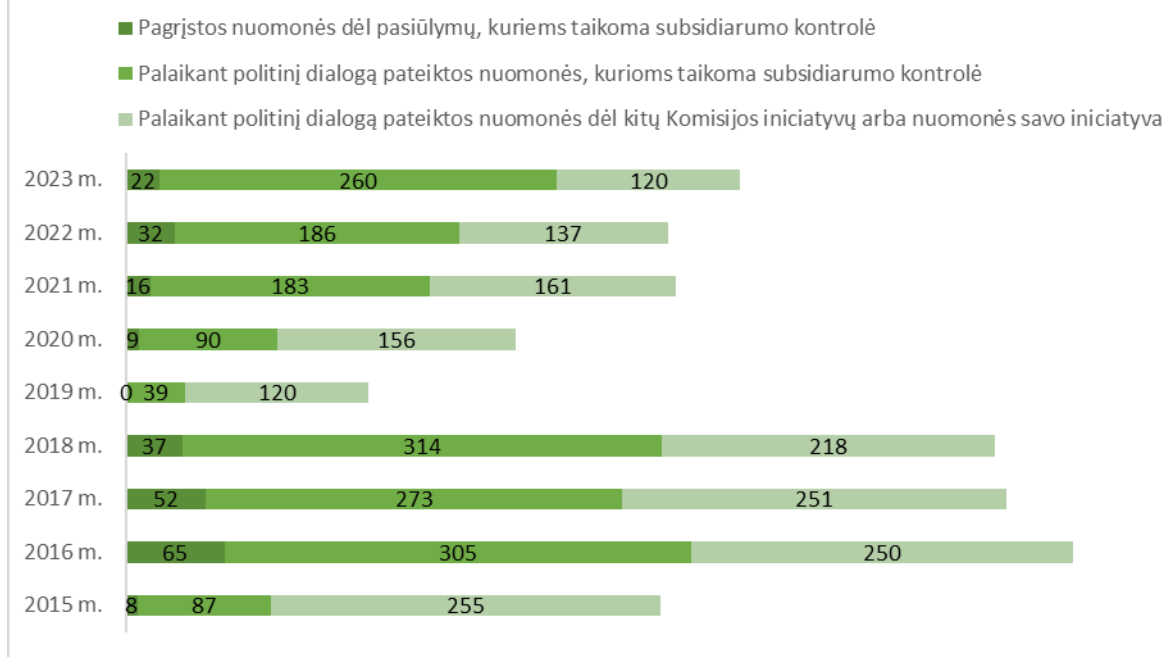
Be subsidarumo tikrinimo mechanizmo, nustatyto Protokole Nr. 2, Komisijos santykiai su nacionaliniais parlamentais apima ir kitą veiklą, visų pirma 2006 m. pradėtą politinį dialogą. Tai apima susirašinėjimą dėl bet kurios Komisijos iniciatyvos, prie kurios nacionaliniai parlamentai nori prisidėti, arba dėl klausimų, kuriuos jie nori iškelti savo iniciatyva. Be to, tai apima žodinį politinį dialogą (aprašytą 5 skirsnyje).

4.1 BENDROSIOS PASTABOS

2023 m. nacionaliniai parlamentai Komisijai išsiuntė iš viso **402 nuomones**. Tai buvo pirmas kartas nuo 2008 m., kai Komisija per paskutinius ištisus savo kadencijos metus gavo daugiau nuomonių nei praėjusiais metais. Kaip jau minėta šioje metinėje ataskaitoje, tai buvo neįprasta ir nesutapo su 2022 m. metinėje ataskaitoje nurodyta tendencija, pagal kurią nacionalinių parlamentų nuomonių skaičius paprastai yra didžiausias kiekvienos Komisijos kadencijos viduryje⁸⁷. Vis dėlto, kaip jau nurodyta 2022 m. metinėje ataskaitoje, bendras per U. von der Leyen vadovaujamos Komisijos kadenciją gautų nuomonių skaičius tebėra gerokai mažesnis, palyginti su nuomonių, gautų per antrąją J. M. Barroso vadovaujamos Komisijos kadenciją ir J.-C. Junckerio vadovaujamos Komisijos kadenciją, skaičiumi.

⁸⁷ Ispanijos Generaliniai Rūmai, kurie pastaruosius trejus metus užėmė pirmą arba antrą vietą pagal nuomonių, pareikštų palaikant politinį dialogą su Komisija, skaičių, 2023 m. dėl Ispanijos parlamento rinkimų pateikė nuomones tik per pirmuosius keturis mėnesius.

Nacionalinių parlamentų nuomonių rūšys

282 (70 proc.) iš šių 402 nuomonių susijusios su pasiūlymais dėl teisėkūros procedūra priamamų aktų, kuriems taikomas subsidiarumo kontrolės mechanizmas⁸⁸. Likusios 120 nuomonių (30 proc.) pateiktos daugiausia dėl su teisėkūra nesusijusių iniciatyvų, pavyzdžiui, komunikatų, arba pateiktos savo iniciatyva ir nėra tiesiogiai susijusios su Komisijos iniciatyvomis. Ši procentinė dalis yra mažiausia per dabartinę kadenciją. Tai rodo, kad 2023 m. nacionaliniai parlamentai nagrinėdami Komisijos iniciatyvas dar daugiau dėmesio nei praeitais metais skyrė teisėkūros procedūra priamamų aktų projektams, kuriems taikoma subsidiarumo kontrolė (taigi neįtraukė pasiūlymų tose politikos srityse, kuriose ES turi išimtinę kompetenciją, pavyzdžiui, prekybos ar konkurencijos). Tai taip pat suteikia pagrindą manyti, kad pagrįstų nuomonių skaičiaus sumažėjimą pastaraisiais metais lėmė ne toks intensyvus Komisijos pasiūlymų nagrinėjimas. Ši prielaida taip pat grindžiama tuo, kad palaikant politinį dialogą gauta daug nuomonių, kuriose aiškiai patvirtinama, jog atitinkami pasiūlymai atitinka subsidiarumo principą.

Komisijoje apie nacionalinių parlamentų ar parlamento rūmų iškeltus klausimus konkrečiai informuojami atitinkami Komisijos nariai ir Komisijos padaliniai, o pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priamamų aktų atveju – teisėkūros institucijų derybose dalyvaujantys Komisijos atstovai.

4.2. DALYVAVIMAS IR TAIKYMO SRITIS

Kaip ir ankstesniais metais, nacionalinių parlamentų Komisijai pateiktų nuomonių skaičius gerokai skyrėsi. Jokių nuomonių nepateikusių nacionalinių parlamentų ar parlamento rūmų skaičius šiek tiek padidėjo⁸⁹ – nuo 7 iki 9 parlamento rūmų⁹⁰ iš 39 (žr. 2 priedą). Tai reiškia, kad 2023 m. 6 valstybių narių parlamentai⁹¹ (2022 m. – 5) nedalyvavo rašytiniame politiniame dialoge,

⁸⁸ Daugiau informacijos apie subsidiarumo kontrolės mechanizmą ir politinį dialogą rasite šiuo adresu: https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/adopting-eu-law/relations-national-parliaments_lt.

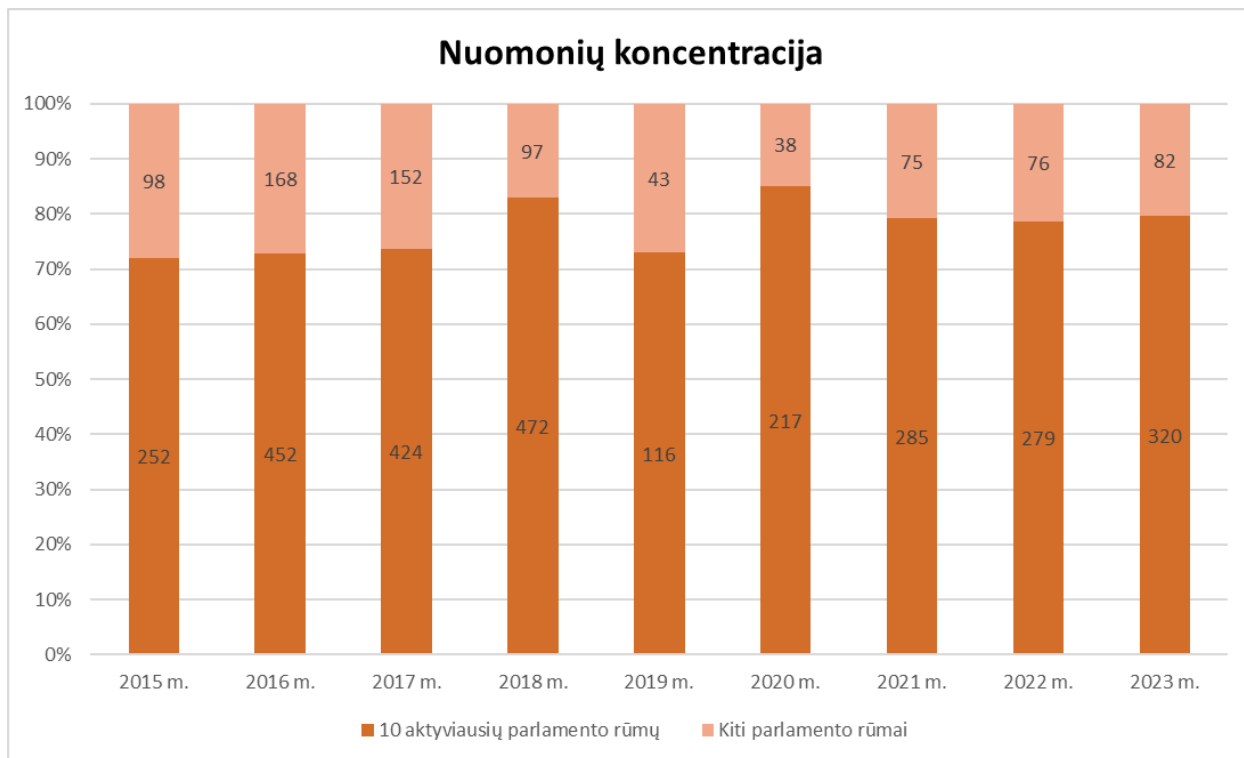
Nacionaliniai parlamentai netikrina pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priamamų aktų, susijusių su politikos sritimis, kuriose ES turi išimtinę kompetenciją.

⁸⁹ 2022 m. – 7, 2021 m. – 8, 2020 m. – 12, 2019 m. – 17, 2018 m. – 10.

⁹⁰ Žr. 3 priedą.

⁹¹ Bulgarijos, Graikijos, Estijos, Latvijos, Maltos ir Slovėnijos nacionaliniai parlamentai.

vykstančiame siunčiant oficialiai priimtas nuomones. Vis dėlto verta paminėti, kad tarp 6 nuomonės nepateikusių parlamentų buvo, pavyzdžiui, Estijos Rygikogas, kuris tiesiogiai susirašinėjo su Komisija, ir Slovėnijos Valstybės Taryba, kuri surengė savo parlamento narių vizitus į Komisiją.

10 aktyviausių parlamento rūmų pateikė 320 nuomonių (80 proc. visų nuomonių). Šie skaičiai atitinka pastarųjų metų vidurkį⁹². 2023 m. tai buvo šie parlamento rūmai: Čekijos Senatas ir Portugalijos Respublikos Asamblėja (po 41 nuomone), Čekijos Atstovų Rūmai ir Italijos Deputatų Rūmai (po 36 nuomones), Vokietijos Bundesratas ir Rumunijos Deputatų Rūmai (po 35 nuomones), Rumunijos Senatas (29 nuomonės), Italijos Respublikos Senatas (26 nuomonės), Ispanijos Generaliniai Rūmai (24 nuomonės) ir Prancūzijos Senatas (17 nuomonių). Pastaraisiais metais jie taip pat buvo vieni iš aktyviausių parlamento rūmų. 2 priede išsamiai nurodomas kiekvienų parlamento rūmų pateiktų nuomonių skaičius.

Nacionalinių parlamentų ar parlamento rūmų pateiktų nuomonių pobūdis taip pat skyrėsi. Vieni parlamentai ar parlamento rūmai daugiausia dėmesio skyrė patikrinimui, ar Komisijos pasiūlymas atitinka subsidiarumo ir proporcingumo principus. Kiti pateikė išsamesnių pastabų dėl pasiūlymų turinio arba teikė nuomones savo iniciatyva, kuriose nurodomas joks konkretus Komisijos pasiūlymas. Tarp pasikartojančių 25 nuomonių savo iniciatyva temų buvo ne tik priverstinis Ukrainos civilių gyventojų, įskaitant vaikus, perkėlimas į Rusiją, taip pat Gazos Ruožas bei Izraelio ir Palestinos konfliktas, bet ir konkretūs politikos klausimai, pvz., susiję su branduoline energija, abortais ir išorės santykiais.

Verta pabrėžti, kad 2023 m. iš nacionalinių parlamentų buvo gauta keletas naujų rūšių dokumentų. Pavyzdžiui, dveji parlamento rūmai reagavo į diskusijas dėl pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų pateikdami nuomonę per trišales derybas (Prancūzijos Senatas – dėl pasiūlymo dėl Dirbtinio intelekto akto) arba iš eilės pateikdami skirtingas to paties parlamento nuomones įvairiais teisėkūros proceso etapais (4 Vokietijos Bundesrato nuomonės dėl pasiūlymo dėl ES žiniasklaidos laisvės akto). 14 nacionalinių parlamentų, rengdamiesi trišaliam dialogui, pateikė ES institucijoms bendrą pareiškimą, kuriame paragino jas užtikrinti, kad trišalio dialogo derybose dėl Šengeno

⁹² 2022 m. – 79 proc., 2021 m. – 79 proc., 2020 m. – 85 proc., 2019 m. – 73 proc., 2018 m. – 83 proc., 2017 m. – 74 proc., 2016 m. – 73 proc.

sienų kodekso peržiūros būtų tinkamai sprendžiamas migracijos instrumentalizavimo rizikos klausimas. Suomijos Eduskunta pateikė nuomonę savo iniciatyva dėl kelių deleguotųjų ir įgyvendinimo aktų projektų, susijusių su medžiagomis, kurios liečiasi su geriamuoju vandeniu – tai pirmasis atvejis, kai buvo pateiktos nuomonės dėl deleguotųjų ir įgyvendinimo aktų projektų.

4.3. PAGRINDINĖS NUOMONIŲ, PATEIKTŲ PALAIKANT POLITINĮ DIALOGĄ, TEMOS

Kalbant apie atskiras iniciatyvas, dėl kurių sulaukta daugiausia pastabų, nacionaliniai parlamentai atsiuntė daugumą nuomonių dėl **2023 m. Komisijos darbo programos**, pasiūlymo dėl **pakuočių ir pakuočių atliekų**⁹³ ir pasiūlymo dėl **tam tikrais naujais genomikos metodais gautų augalų ir iš jų gaminamo maisto bei pašarų*** (po 9 nuomones); dėl pasiūlymo dėl **Europos vaiko kilmės pažymėjimo sukūrimo*** ir pasiūlymo dėl **kovos su korupcija*** (po 8 nuomones); dėl pasiūlymo dėl **aplinkos oro kokybės ir švaresnio oro Europoje** ir pasiūlymo, kuriuo nustatoma **Sąjungos anglies dioksido absorbcijos sertifikavimo sistema** (po 7 nuomones); dėl pasiūlymo dėl **Europos žiniasklaidos laisvės akto**, pasiūlymo dėl **komunalinių nuotekų valymo**, pasiūlymo dėl **Sąjungos kodekso, kuriuo reglamentuojami žmonėms skirti vaistai**, pasiūlymo dėl **žmonėms skirtų vaistų ir taisyklių, kuriomis reglamentuojama Europos vaistų agentūros veikla**, pasiūlymo dėl **reikalavimų valstybių narių biudžeto sistemoms**, pasiūlymo dėl **Dirvožemio stebėsenos teisės akto*** ir pasiūlymo dėl **kovos su pavėluotu mokėjimu, atliekamu pagal komercinius sandorius*** (po 6 nuomones).

Kaip ir ankstesniais metais, vis daugiau nacionalinių parlamentų⁹⁴ analizavo **2023 m. Komisijos darbo programą**⁹⁵, dėl kurios 2023 m. buvo pateiktos 9 nuomonės (be 1 nuomonės, kuri jau buvo pateikta 2022 m.). Todėl tai yra Komisijos dokumentas, dėl kurio gauta daugiausia nuomonių palaikant politinį dialogą. Tai taip pat reiškia, kad dėl 2023 m. Komisijos darbo programos pateikta daugiausia nuomonių, palyginti su iki to laiko dėl bet kurios Komisijos darbo programos pateiktų nuomonių skaičiumi. Nuomonių skaičius buvo gerokai didesnis nei dėl 2022 m. Komisijos darbo programos (6 nuomonės: penkios gautos 2022 m. ir viena 2021 m.). Taip pat pranešama apie didelį tikrinimo nepateikiant nuomonės atvejų skaičių⁹⁶. Apskritai tai rodo, kad nacionaliniai parlamentai vis dažniau strategiškai naudojami specialia nuomonių dėl Komisijos darbo programos priemone, kad pabrėžtų savo paramą paskelbtiems prioritetams ir Komisijos iniciatyvoms, susijusiems su jų pačių nacionaliniais politiniais prioritetais, ir atkreiptų dėmesį į nacionalinius ypatumus, į kuriuos, jų manymu, reikėtų atsižvelgti.

Savo nuomonėse dėl 2023 m. Komisijos darbo programos nacionaliniai parlamentai nurodė Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą poveikį, paragino Komisiją remti Ukrainą tiek, kiek reikia, ir išreiškė pritarimą ES plėtrai. Treji parlamento rūmai paragino reformuoti elektros energijos rinką. Atsižvelgdami į 2024 m. Europos Parlamento rinkimus, penkeri rūmai pabrėžė Komisijos demokratijos gynimo dokumentų rinkinio, įskaitant iniciatyvą apsaugoti ES demokratinę erdvę

⁹³ 3 priede išvardytos Komisijos iniciatyvos, dėl kurių pateiktos bent penkios nuomonės. Šiame skirsnyje apžvelgiamos šešios pagrindinės Komisijos prioritetinės sritys, dėl kurių buvo gautos bent 6 nuomonės. Nuomonės dėl žvaigždute (*) pažymėtų pasiūlymų į šį skirsnį neįtrauktos, nes dėl jų taip pat pateiktos bent dvi pagrįstos nuomonės, todėl jos jau įtrauktos į šio pranešimo 3.2 skirsnį.

⁹⁴ 2023 m. nuomones pateikė Prancūzijos Senatas, Kroatijos Respublikos Susirinkimas, Lietuvos Seimas, Liuksemburgo Deputatų Rūmai, Vengrijos Nacionalinė Asamblėja, Nyderlandų Antrieji Rūmai ir Pirmieji Rūmai, Portugalijos Respublikos Asamblėja ir Rumunijos Senatas. Švedijos Riksdagas nuomonę pateikė 2022 m. pabaigoje. Buvo pateiktos 6 tokios nuomonės dėl 2022 m. Komisijos darbo programos.

⁹⁵ COM(2022) 548 *final*.

⁹⁶ Remiantis 2024 m. kovo mėn. COSAC sekretoriato parengta 41-ąja pusmečio ataskaita dėl su parlamentine kontrole susijusių Europos Sąjungos procedūrų ir praktikos pakeitimų, tik 8 iš 34 nacionalinių parlamentų ir (arba) parlamento rūmų, atsakiusių į klausimus dėl Komisijos darbo programos (visi, išskyrus Belgijos Senatą ir Vokietijos Bundestagą; dvejų rūmų nacionaliniai Airijos, Ispanijos ir Austrijos parlamentai pateikė po vieną atsakymų į klausimyną rinkinį), nurodė, kad šio dokumento nenagrinėjo. Ataskaitą galima rasti šiuo adresu: <https://ipexl.europarl.europa.eu/IPEXL-WEB/conferences/cosac/event/8a8629a88c42a971018c43c0bdee000a>.

nuo paslėptos užsienio įtakos, svarbą. Vengrijos Nacionalinė Asamblėja kritikavo Europos žiniasklaidos laisvės aktą, nes mano, kad juo iš esmės apribojama valstybių narių kompetencija žiniasklaidos srityje. Treji parlamento rūmai atkreipė dėmesį į ekonomikos valdymo peržiūros svarbą, o duje iš jų taip pat pabrėžė, kad svarbu stiprinti eurą (įskaitant skaitmeninį eurą). Ketveri parlamento rūmai pabrėžė, kad svarbu stiprinti įvairių formų saugumą ir gynybą (įskaitant kosmoso gynybą, ES išorės sienų stiprinimą ir veiksmingus kovos su nelegalios migracijos srautais ir prekybos žmonėmis tinklais veiksmais bei jūrų strategiją). Visi parlamento rūmai pripažino, kad svarbu rasti tinkamesnę migracijos sistemą. Prancūzijos Senatas paragino rengti skaidresnes ir išsamesnes darbo programas, o Komisiją – sistemingai remti savo teisėkūros iniciatyvas poveikio vertinimais⁹⁷.

Savo atsakymuose Komisija pabrėžė, kad 2023 m. Komisijos darbo programa siekiama toliau remti ES atsigavimą po COVID-19 pandemijos ir reaguoti į neatidėliotinus poreikius, atsiradusius dėl Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą ir su juo susijusių energetikos ir pragyvenimo išlaidų krizių. Pastarojo meto krizės taip pat parodė, kad reikia sparčiau įgyvendinti Komisijos prioritetus, visų pirma kovoti su klimato kaita ir užbaigti skaitmeninę pertvarką. Daugelis susijusių 2023 m. Komisijos darbo programos iniciatyvų byloja apie aiškų Komisijos išsipareigojimą imtis tolesnių veiksmų, susijusių su rekomendacijomis, pateiktomis per Konferenciją dėl Europos ateities. Komisija paminėjo, kad pirmenybę teikia žaliajai, anglies dioksido neišskiriančiai ir skaitmeninei Europai, turinčiai tvirtą ekonominį pagrindą, grindžiamą bendrąja rinka. Komisija nurodė, kad dezinformacijos išpuoliai ES demokratinėse ir žiniasklaidos srityse kelia vis didesnę susirūpinimą, ypač pastaraisiais metais ir atsižvelgiant į Rusijos invaziją į Ukrainą. Komisija ėmėsi ryžtingų veiksmų pagal Europos demokratijos veiksmų planą, siekdama skatinti laisvus ir sąžiningus rinkimus, apsaugoti žiniasklaidos pliuralizmą ir kovoti su dezinformacija.

Pagal prioritetą „Europos žaliasis kursas“ nemažai nacionalinių parlamentų dėmesio sulaukė keletas pasiūlymų, dėl kurių nebuvo pateikta jokių pagrįstų nuomonių: pasiūlymas dėl **Reglamento dėl anglies dioksido absorbavimo**, pasiūlymas dėl **Direktyvos dėl aplinkos oro kokybės ir švaresnio oro Europoje** ir pasiūlymas dėl **Direktyvos dėl komunalinių nuotekų valymo**.

Dėl pasiūlymo dėl Reglamento, kuriuo nustatoma ES **anglies dioksido absorbavimo** sertifikavimo sistema⁹⁸, pateiktos 7 nuomonės⁹⁹. Keleri parlamento rūmai išreiškė abejones dėl ES sistemos suderinamumo su nacionalinėmis sistemomis ir mano, kad reikia paaiškinimų dėl sertifikavimo sistemų valdymo ir finansavimo bei ES anglies dioksido absorbavimo veiklos registro sukūrimo. Kai kurie iš jų išreiškė susirūpinimą dėl administracinės naštos, susijusios su šios naujos sistemos sukūrimu, ir abejones dėl įgaliojimų perdavimo Komisijai.

Savo atsakymuose Komisija nurodė, kad pagal jos siūlomą reglamentą valstybės narės tam tikromis sąlygomis galėtų kreiptis dėl bet kurios esamos nacionalinės sertifikavimo schemos pripažinimo ES, kad į jos pasiūlymą įtrauktos nuostatos, kuriomis siekiama kuo labiau sumažinti sertifikavimo išlaidas, ir kad veiklos vykdytojai galėtų sumažinti stebėsenos ir ataskaitų teikimo išlaidas taikydami Komisijos patvirtintas sertifikavimo metodikas ir naudodami nuotolinio stebėjimo technologijas (pvz., programą „Copernicus“). Komisija taip pat paaiškino, kad ES kokybės kriterijai turėtų būti įgyvendinami taikant technines sertifikavimo metodikas, pritaikytas įvairiai esamai anglies dioksido absorbavimo veiklai. Tam reikėtų išsamaus techninio darbo ir

⁹⁷ Net ir retais atvejais, kai poveikio vertinimas nepateikiamas kartu su pasiūlymu (nors iš esmės jo būtų reikėję, tačiau praktiškai tai nebuvo įmanoma, tad buvo leista taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą, pavyzdžiui, dėl jo skubos), pagal Komisijos geresnio reglamentavimo gaires Komisija per tris mėnesius nuo iniciatyvos priėmimo vis tiek pateikia „analizės dokumentą – tarnybų darbinį dokumentą, kuriame pateikiami pasiūlymo įrodymai ir išlaidų sąmatos“ (SWD(2021) 305 *final*).

⁹⁸ COM(2022) 672 *final*.

⁹⁹ Vokietijos Bundesrato, Ispanijos Generalinių Rūmų, Italijos Deputatų Rūmų, Lietuvos Seimo, Nyderlandų Pirmųjų Rūmų, Portugalijos Respublikos Asamblėjos ir Rumunijos Senato.

plataus masto konsultacijų su suinteresuotaisiais subjektais, o tai būtų geriausia padaryti deleguotaisiais aktais.

Dėl pasiūlymo dėl **Direktyvos dėl aplinkos oro kokybės ir švaresnio oro Europoje** (nauja redakcija)¹⁰⁰ gautos 7 nuomonės, pareikštos palaikant politinį dialogą¹⁰¹. Keleri parlamento rūmai laikėsi nuomonės, kad nulinės oro taršos tikslą būtų sunku pasiekti ir kad pasiūlyme nustatyti tikslai yra pernelyg plataus užmojo arba turi pernelyg didelį poveikį biudžetui. Vieni parlamento rūmai pareiškė, kad nepakankamai dėmesio skiriama sprendžiant tarpvalstybinės oro taršos, kurią sukelia kaimyninės šalys, problemą. Vieni parlamento rūmai pabrėžė, kad reikia sukurti bendros atsakomybės mechanizmą, kuriame dalyvautų ir ES, ir valstybės narės (kaip numatyta ES klimato teisės akte), ir primygtinai tvirtino, kad reikia užtikrinti tinkamą išmetamųjų teršalų teisės aktų ramsčių (įskaitant siūlomas 2030 m. ribines vertes ir „Euro 7“ išmetamųjų teršalų kiekio standartą) sąveiką. Vieni parlamento rūmai pasiūlė į direktyvą įtraukti patalpų oro kokybės standartus ir taisykles dėl taršos kvapais. Dvejų parlamento rūmų nuomone, teisė į žalos sveikatai atlyginimą yra pernelyg plati, nes ji apima net galimybę pareikšti kolektyvinį ieškinį dėl žalos sveikatai, patirtos dėl oro kokybės taisyklių nesilaikymo, atlyginimo, be to, nėra nustatytas ieškinio pateikimo terminas.

Savo atsakymuose Komisija pabrėžė, kad ji siekia nustatyti patikimą būdą, kaip iki 2050 m. pasiekti nulinės oro taršos tikslą, nustatant plataus užmojo, bet pasiekiamus oro kokybės tikslus. Siūlomos direktyvos negalima prilyginti ES klimato teisės aktui, nes išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų poveikis yra toks pats, kad ir kur jos būtų išmetamos, tačiau poveikis oro kokybei skiriasi priklausomai nuo vietos aplinkybių ir ten taikomų priemonių. Kalbant apie tarpvalstybinius klausimus, siūloma direktyva būtų sugriežtinta valstybių narių bendradarbiavimo ir skubaus keitimosi informacija tvarka sprendžiant oro kokybės standartų pažeidimų dėl tarpvalstybinės oro taršos problemą. Komisija sutiko, kad nuo pasiūlymo priėmimo su politika susijusi padėtis dar labiau pakito iš dalies dėl to, kad buvo priimtas pasiūlymas dėl „Euro 7“ standarto. Kompetentingos institucijos, rengdamos oro kokybės strategiją ir oro kokybės planus, turėtų į tai atsižvelgti. Patalpų oro kokybės ir taršos kvapais klausimai į siūlomą direktyvą neįtraukti. Komisija pabrėžė, kad pasiūlymu siekiama nustatyti veiksmingą žmonių teisę reikalauti kompensacijos už žalą žmonių sveikatai ir ją gauti, įskaitant galimybę imtis kolektyvinių veiksmų.

Dėl pasiūlymo dėl **Miesto nuotekų valymo direktyvos** (nauja redakcija)¹⁰² pateiktos 6 nuomonės¹⁰³. Daugumoje nuomonių pasiūlymas buvo palankiai įvertintas, tačiau kai kurie parlamento rūmai manė, kad beveik neįmanoma iki 2040 m. pasiekti šio sektoriaus energetinį neutralumą dėl didėjančio komunalinių nuotekų valymo poreikio, susijusio su technologinės įrangos plėtra, ir dėl to, kad reikia didelių investicijų. Dėl siūlomos didesnės gamintojo atsakomybės sistemos buvo pareikštos skirtingos nuomonės: dujeji parlamento rūmai jai aiškiai pritarė, o vieni parlamento rūmai pasiūlė ją taikyti ir kitiems sektoriams. Kiti parlamento rūmai teigė, kad neįmanoma visiškai išvengti visų farmacijos produktų toksiškų liekanų poveikio nuotekose ir kad reikia atsižvelgti į ES farmacijos pramonės konkurencingumą ir novatoriškumą. Vieni parlamento rūmai teigė, kad dėl siūlomo stebėsenos užduočių išplėtimo ir informacijos teikimo gerokai padidėtų valdžios institucijoms ir veiklos vykdytojams tenkanti administracinė našta. Dveji parlamento rūmai prieštaravo tam, kas, jų nuomone, yra pernelyg dažnas naudojimas deleguotaisiais aktais.

Savo atsakymuose Komisija primygtinai teigė, kad įmanoma pasiekti komunalinių nuotekų valymo energetinį neutralumą, net jei pasiūlyme nustatyti griežtesni valymo reikalavimai. Pradinės

¹⁰⁰ COM(2022) 542 *final*.

¹⁰¹ Čekijos Senato ir Atstovų Rūmų, Vokietijos Bundesrato, Ispanijos Generalinių Rūmų, Italijos Respublikos Senato, Portugalijos Respublikos Asamblėjos ir Rumunijos Senato.

¹⁰² COM(2022) 541 *final*.

¹⁰³ Čekijos Senato ir Čekijos Atstovų Rūmų, Vokietijos Bundesrato, Ispanijos Generalinių Rūmų, Italijos Respublikos Senato ir Austrijos Bundesrato.

investicijos naujiems tikslams pasiekti būtų vykdomos 2030–2040 m. Taip nuotekų sektorius taptų atsparesnis energijos kainų svyravimams ir prisidėtų prie ES energetinės nepriklausomybės. Dėl siūlomo gamintojo atsakomybės sistemos išplėtimo Komisija nurodė savo poveikio vertinimą, iš kurio matyti, kad ekonominis poveikis farmacijos sektoriui būtų nedidelis ir neutralus bendram ES pramonės konkurencingumui, nes poveikis importuotojams ir ES gamintojams būtų vienodas. Kalbant apie stebėsenos ir informavimo reikalavimus, Komisija patikino, kad pasiūlymą parengė taip, kad būtų kuo labiau sumažinta našta, atsirandanti dėl griežtesnių informacijos teikimo reikalavimų.

Pagal prioritetą „Naujas postūmis Europos demokratijai“ dėl pasiūlymo dėl **Europos žiniasklaidos laisvės akto**¹⁰⁴, be dar 2022 m. gautų 12 nuomonių¹⁰⁵, 2023 m. pateiktos 6 nuomonės¹⁰⁶. Nacionaliniai parlamentai ir toliau reiškė abejones dėl kišimosi į nacionalinę kompetenciją žiniasklaidos pliuralizmo srityje, nuostatų dėl žiniasklaidos rinkos koncentracijos vertinimo ir Europos žiniasklaidos paslaugų valdybos nepriklausomumo. Keleri parlamento rūmai paragino toliau griežtinti taisykles dėl žurnalistų apsaugos, be kita ko, nuo piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo procesų. Keleri parlamento rūmai taip pat paragino sugriežtinti nuostatas, taikomas didelėms interneto platformoms, įpareigojant jas viešai skelbti turinio pašalinimo priežastis. Vieni parlamento rūmai paragino uždrausti blokuoti internete skelbiamą turinį be išankstinio žmogaus atliekamo patikrinimo. Vieni parlamento rūmai – Vokietijos Bundesratas – per teisėkūros ciklą atsiuntė 4 nuomones dėl šio pasiūlymo (paskutinės 2 buvo pateiktos 2023 m.). Trečiojoje nuomonėje išreikštas susirūpinimas dėl kišimosi į nacionalinę kompetenciją ir trišalio dialogo derybų pradžios nustatymo. Ketvirtojoje nuomonėje pakartojami pagrindiniai argumentai dėl paskutinio trišalio dialogo derybų etapo.

Savo atsakymuose Komisija pabrėžė, kad pasiūlyme ji visiškai pripažįsta ir išlaiko valstybių narių kompetencijas žiniasklaidos pliuralizmo srityje ir kad siūlomu aktu nebūtų pakeistas valstybių narių gebėjimas konkrečiai apibrėžti visuomeninio transliavimo įgaliojimus, organizavimą ir finansavimą. Komisija pakartojo savo įsipareigojimą stiprinti žurnalistų apsaugą siūlomu aktu ir pasiūlymu dėl direktyvos dėl asmenų, užsiimančių visuomenine veikla, apsaugos nuo akivaizdžiai nepagrįstų ar piktnaudžiaujamojo pobūdžio teismo procesų. Kalbant apie Europos žiniasklaidos paslaugų valdybą, ji pabrėžė, kad valdybos nepriklausomumą užtikrina tai, kad ją sudaro nepriklausomos nacionalinės žiniasklaidos reguliavimo institucijos ir kad ją dar labiau sustiprina jos sprendimų priėmimas, kuriam reikia dviejų trečdalių jos narių balsų daugumos. Kalbant apie žiniasklaidos rinkos koncentracijos vertinimą, Komisija atkreipė dėmesį į savo minimalaus suderinimo metodą, pagal kurį valstybėms narėms palikta didelė veiksmų laisvė atsižvelgti į savo reguliavimo tradicijas ir nacionalinių žiniasklaidos rinkų ypatumus. Kalbant apie dideles interneto platformas, Komisija priminė, kad labai didelės interneto platformos privalo viešai paskelbti turinio sustabdymo ir apribojimų priežastis.

Pagal prioritetą „Europinės gyvensenos propagavimas“ nemažai nacionalinių parlamentų dėmesio sulaukė **ES pagrindinių farmacijos srities teisės aktų peržiūra**. Dėl pasiūlymo dėl **Sajungos kodekso, kuriuo reglamentuojami žmonėms skirti vaistai**¹⁰⁷, ir dėl pasiūlymo, kuriuo nustatomos **Sajungos žmonėms skirtų vaistų rinkodaros leidimų suteikimo ir priežiūros procedūros ir taisyklės, kuriomis reglamentuojama Europos vaistų agentūros veikla**¹⁰⁸, buvo pateiktos 6 nuomonės¹⁰⁹. Kai kurie parlamento rūmai taip pat nagrinėjo kitus du į rinkinį įtrauktus

¹⁰⁴ COM(2022) 457 *final*.

¹⁰⁵ Žr. 2022 m. metinę ataskaitą: COM(2023) 640 *final*.

¹⁰⁶ Vokietijos Bundesrato (2 nuomonės pateiktos 2023 m.), Prancūzijos Nacionalinės Asamblėjos, Italijos Respublikos Senato ir Deputatų Rūmų ir Nyderlandų Pirmųjų Rūmų.

¹⁰⁷ COM(2023) 192 *final*.

¹⁰⁸ COM(2023) 193 *final*.

¹⁰⁹ Čekijos Atstovų Rūmų ir Senato, Italijos Respublikos Senato ir Deputatų Rūmų, Rumunijos Senato ir Vokietijos Bundesrato.

dokumentus: pridedamą Komisijos komunikatą¹¹⁰ ir pasiūlymą dėl Tarybos rekomendacijos dėl **kovos su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms**¹¹¹. Kai kurie nacionalinių parlamentų nuomonėse nurodyti susirūpinimą keliantys klausimai susiję su tariamu proporcingumo principo pažeidimu, standartinės retiesiems vaistams taikomo rinkos išimtinumo laikotarpio trukmės sutrumpinimu, „Bolar“ nuostatos, susijusios su patentais suteikiamų teisių išimtimis, pakeitimu, decentralizuotos vaistų gamybos vietomis ir kuponų naudojimu.

Savo atsakymuose Komisija teigė, kad pasiūlymais neviršijama to, kas būtina peržiūros tikslams pasiekti. Ji pripažino, kad standartinė retiesiems vaistams taikomo rinkos išimtinumo laikotarpio trukmė yra sutrumpinta vienais metais, tačiau paaiškino, kad tam tikrų retųjų vaistų atveju ši trukmė bus pratęsta trejais metais, siekiant paskatinti mokslinius tyrimus ir plėtrą. Ji taip pat paaiškino, kad siūlomu „Bolar“ nuostatos pakeitimu siekiama sudaryti palankesnes sąlygas generiniams vaistams patekti į rinką iš karto, kai pasibaigia teisinės apsaugos laikotarpiai. Komisija aiškiai nurodė, kad net jei tam tikros gamybos vietos būtų decentralizuotos, pagrindinė gamybos vieta vis tiek būtų atsakinga už visų decentralizuotos gamybos vietų aspektų priežiūrą, todėl pasiūlymas nesumažintų kontrolės ir priežiūros lygio. Ji taip pat paaiškino, kad taisyklėmis bus reglamentuojami perleidžiamieji duomenų išimtinumo kuponai, skirti gamintojams, kurie kurtų naujas antimikrobines medžiagas.

Pagal prioritetą „Žmonėms tarnaujanti ekonomika“ nemažai nacionalinių parlamentų dėmesio sulaukė **pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų dėl ES ekonomikos valdymo taisyklių reformos rinkinys**¹¹², dėl kurio pateiktos 6 nuomonės¹¹³. Keletas parlamento rūmų atkreipė dėmesį į tai, kad reikia sukalibruoti būtinus skolos ir deficitą mažinančius parametrus, kad jie atitiktų skirtingų valstybių narių, kurioms jie taikomi, aplinkybes. Vieni parlamento rūmai atkreipė dėmesį į tai, kad nėra kriterijaus, pagal kurį, apskaičiuojant metinį deficitą, būtų galima neįtraukti viešųjų investicijų (ypač investicijų į ekologinę ir skaitmeninę pertvarką). Kiti parlamento rūmai prieštaravo tam, kad būtų nustatyti ES viešojo sektoriaus apskaitos standartai, kurie, jų teigimu, nepadėtų pasiekti biudžeto priežiūros tikslų. Vieni parlamento rūmai nurodė, kad biudžeto planai, apimantys iki 17 metų laikotarpį (įskaitant 4–7 metų koregavimo laikotarpį), būtų nesuderinami su nacionalinių rinkimų dažnumu. Vieni parlamento rūmai rekomendavo patikslinti ir apriboti Komisijos galimybę priimti deleguotuosius aktus, kuriais siekiama užtikrinti veiksmingą ekonominės politikos koordinavimą ir daugiašalę biudžeto priežiūrą.

Savo atsakymuose Komisija pabrėžė dokumentų rinkinio tikslą padidinti nacionalinę atsakomybę, kuris galėtų būti pasiektas aktyviau įtraukiant nacionalinius parlamentus į ekonomikos ir biudžeto priežiūrą. Ji pripažino, kad valstybių narių fiskalinė padėtis, iššūkiai ir ekonominės perspektyvos labai skiriasi, tačiau nurodė, kad siūlomoje persvarstytoje sistemoje bus labiau atsižvelgiama į šalių skirtumus ir konkrečias jų valstybės skolos problemas. Šiais pasiūlymais Komisija siekė, kad būtų pereita prie labiau rizika grindžiamos priežiūros sistemos, kurios pagrindas būtų valstybės skolos tvarumas, ir kartu, investuojant ir įgyvendinant reformas, būtų skatinamas tvarus ir integracinis augimas. Dėl ES viešojo sektoriaus apskaitos standartų Komisija nurodė, kad siūlomame dokumentų rinkinyje nebus nustatyti jokie konkretūs kaupiamosios apskaitos standartai, nes tai paliekama valstybių narių nuožiūrai. Siūloma direktyva dėl reikalavimų biudžeto sistemoms nebūtų pažeidžiamas biudžetinio savarankiškumo principas. Dėl nacionalinių planų laikotarpio Komisija aiškiai nurodė, kad jie gali apimti ketverių ar penkerių metų laikotarpį, priklausomai nuo valstybių narių rinkimų ciklą, ir kad nauja vyriausybė, pradėjusi eiti pareigas, galėtų pasiūlyti naują planą.

¹¹⁰ COM(2023) 190 *final*.

¹¹¹ COM(2023) 191 *final*.

¹¹² COM(2023) 240 *final*, COM(2023) 241 *final* ir COM(2023) 242 *final*.

¹¹³ Čekijos Senato, Vokietijos Bundesrato, Airijos Irachto, Prancūzijos Senato ir Italijos Respublikos Senato ir Deputatų Rūmų.

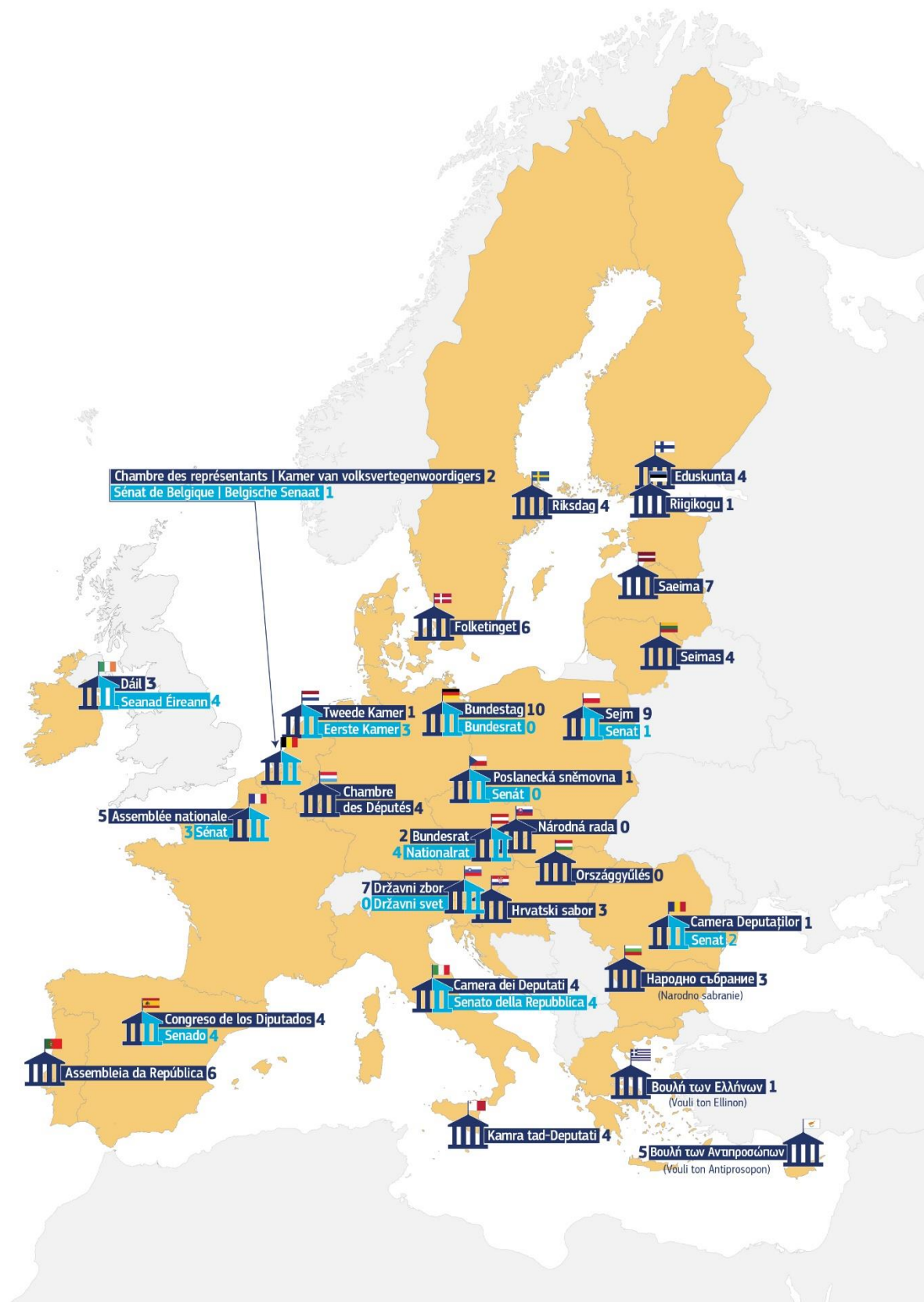
5. RYŠIAI, VIZITAI, SUSITIKIMAI, KONFERENCIJOS IR KITA VEIKLA

5.1. Komisijos vizitai į nacionalinius parlamentus ir susitikimai su jais

Komisijos ir nacionalinių parlamentų žodinis politinis dialogas apima įvairias bendravimo formas: Komisijos narių vizitus į nacionalinius parlamentus ir nacionalinių parlamentų delegacijų vizitus į Komisiją, Komisijos dalyvavimą tarpparlamentiniuose (komitetų) susitikimuose ir konferencijose (įskaitant COSAC), Komisijos pranešimus nuolatiniais nacionalinių parlamentų atstovams Briuselyje, vykstančias diskusijas dėl Komisijos darbo programų ir Europos semestro dialogus.

2023 m. Komisijos nariai dalyvavo 127 vizituose į nacionalinius parlamentus ir susitikimuose su nacionalinių parlamentų delegacijomis, kurie apėmė beveik visus nacionalinius parlamentus ir parlamento rūmus. Tai yra mažiau nei per dvejus ankstesnius metus, tačiau viršija pastarųjų ketverių metų vidurkį (2022 m. – 143, 2021 m. – 130, 2020 m. – 101 ir 2019 m. – 55); dėl COVID-19 pandemijos 2020 ir 2021 m. buvo surengta mažiau posėdžių ir jie turėjo vykti daugiausia virtualiu formatu). Komisijoje taip pat lankėsi šešios įvairių nacionalinių parlamentų darbuotojų grupės, tačiau šie vizitai neparodyti toliau pateiktame žemėlapyje.

**Κομισιώς ναριύ νιζιτύ ι νασιοναλινιυ παρλαμεντιυ
ιρ συσιτικιμύ συ ναιυ σκαϊχιυ 2023 μ. (ιυ νισο νισοσε ναλσυβύσε ναρέσε – 127)**

5.2 Tarpparlamentiniai susitikimai ir konferencijos

2023 m. tarpparlamentiniuose susitikimuose ir konferencijose¹¹⁴ daugiausia dėmesio buvo skiriama besitęsiančiam karui Ukrainoje. Pasikartojančios temos buvo demokratija, energijos tiekimas ir plėtra. Komisijos nariai dalyvavo:

- Europos Sąjungos parlamentų Sąjungos reikalų komitetų konferencijoje (COSAC)¹¹⁵;
- Europos parlamentų savaitės renginiuose¹¹⁶;
- Jungtinės parlamentinės Europolo veiklos kontrolės grupės posėdyje¹¹⁷;
- įvairiose tarpparlamentinėse konferencijose (TPK)¹¹⁸ ir tarpparlamentiniuose komitetų susitikimuose (TPKS)¹¹⁹.

2023 m. buvo visiškai atkurta iki COVID-19 taikyta praktika, susijusi su COSAC posėdžiais. Du COSAC pirmininkų susitikimai (sausio 29–30 d. ir rugsėjo 17–18 d.) ir du COSAC plenariniai posėdžiai (gegužės 14–16 d. ir lapkričio 26–28 d.) vyko tik fiziškai Švedijos ir Ispanijos, kurios paeiliui pirmininkavo ES Tarybai, sostinėse. Po kiekvienos plenarinės sesijos buvo paskelbtos išvados¹²⁰, pranešimas¹²¹ ir pusmečio ataskaita. Komisija raštu pateikė atsakymus į COSAC patvirtintus pranešimus¹²². 2023 m. nebuvo laikomasi pastaruosius dvejus metus taikytos neoficialaus COSAC keitimosi informacija su Komisijos nariais internetu praktikos, nors per 2022 m. surengtą antrąjį plenarinį posėdį COSAC priimtose išvadose pripažįstama jos nauda sudarant sąlygas laiku ir išsamiai aptarti konkrečias ES iniciatyvas.

Komisijos atstovai dalyvavo trijuose iš keturių pirmiau minėtų posėdžių. Per LXIX COSAC plenarinį posėdį Stokholme Pirminikė U. von der Leyen iš anksto įrašytame pagrindiniame vaizdo pranešime pabrėžė Komisijos bendradarbiavimą su nacionaliniais parlamentais. Komisijos

¹¹⁴ Daugiau informacijos pateikta Europos Parlamento ataskaitoje dėl ryšių tarp Europos Parlamento ir nacionalinių parlamentų: <http://www.europarl.europa.eu/relnatparl/en/home/annual-reports.html>.

¹¹⁵ COSAC, kurioje Komisija turi stebėtojos statusą, yra vienintelis tarpparlamentinis forumas, įtvirtintas Sutartyse (Protokole Nr. 1 dėl nacionalinių parlamentų vaidmens Europos Sąjungoje). Daugiau informacijos pateikta adresu <https://secure.ipex.eu/IPEXL-WEB/conferences/cosac>.

¹¹⁶ Per Europos parlamentų savaitę ES valstybių narių, šalių kandidačių ir šalių stebėtojų parlamentų nariai susiburia aptarti ekonominių, biudžeto, aplinkos ir socialinių klausimų. 2023 m. ji pavadinta „ES ekonomikos valdymas parlamentų akimis“ ir vyko vasario 27–28 d. Vykdomasis pirmininko pavaduotojas V. Dombrovskis išdėstė pagrindines įžangines pastabas per sesiją „Ekonominiai ir socialiniai iššūkiai geopolitinio netikrumo laikais“. Komisijos narys J. Hahnas pristatė sesiją „Parama Ukrainai. Reagavimas į nacionalines ir ES biudžeto krizes ir parlamentų vaidmuo“. Komisijos narys P. Gentiloni pateikė įžangines pastabas per plenarinę sesiją „ES ekonomikos valdymo sistemos peržiūra“.

¹¹⁷ Jungtinės parlamentinės Europolo veiklos kontrolės grupės 12-asis ir 13-asis posėdžiai įvyko atitinkamai kovo 26–27 d. Stokholme ir rugsėjo 20–21 d. Europos Parlamente.. Komisijos narė Y. Johansson asmeniškai dalyvavo pirmajame posėdyje ir pristatė pagrindinį pranešimą apie kovą su organizuotu nusikalstamumu. Per antrąjį posėdį ji pateikė vaizdo pranešimą.

¹¹⁸ TPK „Žiedinė bioekonomika. novatoriškesnės, tausiau išteklius naudojančios ir konkurencingesnės Europos kūrimas“ (vasario 20 d.) dalyvavo Komisijos narys V. Sinkevičius. TPK „Demokratija Europoje: kaip parlamento nariai gali padėti apsaugoti ir stiprinti demokratiją ir teisinę valstybę?“ (birželio 18–19 d.) dalyvavo Komisijos narys D. Reyndersas. TPK ir mokesčių simpoziumo „Mokesčių ateitis ES: ateities uždaviniai ir reikalingi pokyčiai“ (spalio 24–25 d.) pirmąją dieną buvo pristatyta baigiamoji vykdomojo pirmininko pavaduotojo V. Dombrovskio kalba, o antrąją dieną – pagrindinis Komisijos nario P. Gentiloni pranešimas. TPK „Stabilumas, ekonomikos koordinavimas ir valdymas ES“ (2023 m. spalio 26–27 d.) buvo pristatytas vykdomojo pirmininko pavaduotojo M. Šefčovičiaus vaizdo pranešimas.

¹¹⁹ TPKS „Svarbiausia Europoje – vaikai. Dveji Europos vaiko garantijų sistemos gyvavimo metai“ (birželio 28 d.) dalyvavo Komisijos pirmininko pavaduotoja D. Šuica. TPKS „Sanglaudos politikos ateitis. galimybės, iššūkiai ir tolesni veiksmai“ (lapkričio 7 d.) dalyvavo Komisijos narė E. Ferreira. Tarpparlamentiniame komitetų susitikime „Teisinės valstybės padėtis ES“ (gruodžio 4 d.) buvo pristatytas Komisijos nario D. Reynderso vaizdo pranešimas.

¹²⁰ [Išvados, priimtose per LXIX COSAC](#) ir [Išvados, priimtose per LXX COSAC](#) (anglų ir prancūzų kalbomis).

¹²¹ [Pranešimas, priimtas per LXIX COSAC](#) ir [Pranešimas, priimtas per LXX COSAC](#) (anglų ir prancūzų kalbomis).

¹²² [Komisijos atsakymas į pranešimą, priimtą per LXIX COSAC \(priedas\)](#) ir [Komisijos atsakymas į pranešimą, priimtą per LXX COSAC \(priedas\)](#) (tik anglų kalba).

narė Y. Johansson dalyvavo pirmajame pirmininkų susitikime (asmeniškai) ir LXX COSAC plenariniame posėdyje (vaizdo ryšiu), kad aptartų organizuotą nusikalstamumą ir Migracijos ir prieglobsčio paklą.

Be šių temų ir tradicinio dėmesio atitinkamų ES Tarybai pirmininkaujančių valstybių narių prioritetams, šiuose posėdžiuose buvo aptarti ir kiti klausimai: padėtis Ukrainoje ir jos ateitis ES (jie aptarti trijuose iš keturių susitikimų, kiekvieną kartą dalyvaujant Ukrainos parlamento Ukrainos integracijos į ES komiteto pirmininkei Ivannai Klympush-Tsintsadze), 30 bendrosios rinkos gyvavimo metų, energetikos krizė, žaliaji pertvarka, atviras strateginis savarankiškumas ir santykiai su Lotynų Amerika, taip pat padėtis Izraelyje ir Gazos Ruože po 2024 m. spalio 7 d. grupuotės „Hamis“ įvykdytų teroristinių išpuolių Izraelyje.

6. REGIONINIŲ PARLAMENTŲ VAIDMUO

Regioniniai parlamentai netiesiogiai prisideda prie Komisijos santykių su nacionaliniais parlamentais. Pagal Protokolą Nr. 2, atlikdamas ES teisės aktų projektų subsidiarumo patikrą ir teikdamas pagrįstas nuomones, kiekvienas nacionalinis parlamentas prireikęs turi konsultotis su teisėkūros įgaliojimus turinčiais regioniniais parlamentais.

Regioninių parlamentų nariams taip pat atstovaujama Europos regionų komitete, kuris vykdo stebėseną per Subsidiarumo stebėsenos tinklą ir jo skaitmeninę platformą, skirtą padėti įstatymų leidžiamąją galią turintiems regioniniams parlamentams dalyvauti taikant išankstinio įspėjimo dėl subsidiarumo principo nesilaikymo mechanizmą (REGPEX)¹²³.

Nors Sutartyse nėra aiškios nuostatos dėl tiesioginės Komisijos ir regioninių parlamentų sąveikos, Komisija atsižvelgia į jų indėlį ir atsako į jų pastabas. Rezoliucijas Komisijai pateikė mažiau regioninių parlamentų¹²⁴ ir pateiktų rezoliucijų buvo mažiau nei ankstesniais metais: 32 rezoliucijos 2023 m., palyginti su 72 rezoliucijomis 2022 m., 50 rezoliucijų 2021 m. ir 33 rezoliucijomis 2020 m.. Jos susijusios su įvairiais klausimais, pavyzdžiui, vokiškai kalbančių regionų parlamentų priimta Briuselio deklaracija, Holodomoro bado pripažinimu genocidu, žiedine ekonomika, žmogaus teisėmis, Konferencija dėl Europos ateities, kriptovaliutomis, Europos jaunimo metais, humanitariniu bendradarbiavimu, Didžiojo penktadienio susitarimu ir Katalonijos statusu ES. Maždaug trečdalyje pateiktų dokumentų daugiausia dėmesio skirta konkreitiems Komisijos pasiūlymams¹²⁵, aštuoniuose iš jų išsamiai išdėstyti susirūpinimą keliantys klausimai, susiję su subsidiarumu. Kiti regioniniai parlamentai dalyvavo Komisijos viešose konsultacijose, nors iki šiol šiuo kanalu aktyviai naudojosi tik vienas regioninis parlamentas, patekęs atsakymus į keletą Komisijos pradėtų viešų konsultacijų¹²⁶. Vienas regioninis

¹²³ <http://portal.cor.europa.eu/subsidiarity/regpex/Pages/default.aspx>. Daugiau informacijos apie Europos regionų komiteto subsidiarumo kontrolės veiklą pateikta 2.4 skirsnyje.

¹²⁴ Regioniniai parlamentai: Flandrijos (Belgija); Bavarijos ir Badeno-Viurtembergo (Vokietija); Balearų salų ir Baskų krašto (Ispanija); Aukštutinės Austrijos ir Vienos provincijos parlamentas (Austrija); Vokietijos ir Austrijos regioninių parlamentų pirmininkų Europos konferencija, Pietų Tirolio regioninė asamblėja, Belgijos vokiškai kalbančios bendruomenės parlamentas kartu su Vokietijos Bundestagu ir Bundesratu ir Austrijos Bundesratu; taip pat Austrijos regioninių parlamentų pirmininkų sueiga. Beveik 50 proc. tų rezoliucijų (14) parengė Bavarijos regioninis parlamentas. Taip pat itin aktyvūs buvo Baskų krašto (5 rezoliucijos), Balearų salų (4 rezoliucijos) ir Badeno-Viurtembergo (3 rezoliucijos) regioniniai parlamentai.

¹²⁵ COM(2022) 542 *final*, COM(2022) 720 *final*, COM(2023) 31 *final*, COM(2023) 128 *final*, COM(2023) 185 *final*, COM(2023) 234 *final*, COM(2023) 242 *final*, COM(2023) 335 *final*, COM(2023) 411 *final*, COM(2023) 414 *final*, COM(2023) 415 *final* ir COM(2023) 528 *final*.

¹²⁶ Bavarijos regioninis parlamentas pateikė atsakymus per 6 viešas konsultacijas dėl iniciatyvų įvairiose politikos srityse, palyginti su daugiau kaip 20 viešų konsultacijų ankstesniais metais.

parlamentas pasinaudojo kitu kanalu ir pateikė 3 nuomones per savo šalies nacionalinį parlamentą¹²⁷.

7. IŠVADA

Palyginti su ankstesniais šios Komisijos kadencijos metais, 2023 m. nacionaliniai parlamentai apskritai intensyviau vykdė veiklą, susijusią su dialogu raštu ir žodžiu ir su stebėseną, kaip laikomasi subsidiarumo ir proporcingumo principų, kuriais siekiama užtikrinti, kad ES veiksmų būtų imamasi tik tada ir tiek, kiek tai būtina. 2023 m. bendras nuomonių (įskaitant pagrįstas nuomones) skaičius padidėjo iki 402, palyginti su 355 nuomonėmis 2022 m. ir 360 nuomonių 2021 m.

2023 m. buvo pirmi metai nuo 2008 m., kai Komisija per paskutinius ištikus savo kadencijos metus gavo daugiau nuomonių nei praėjusiais metais. Vis dėlto, palyginti su dviem ankstesnėmis Komisijos kadencijomis, bendro nacionalinių parlamentų nuomonių skaičiaus mažėjimo tendencija, į kurią jau atkreiptas dėmesys 2022 m. metinėje ataskaitoje, tęsėsi.

Skirtingų nacionalinių parlamentų pateiktų nuomonių skaičius ir toliau labai skyrėsi. 10 aktyviausių parlamento rūmų pateiktų nuomonių procentinė dalis buvo beveik tokia pati kaip ir ankstesniais dvejais metais (79 proc.), o nuomonių pateikusių rūmų sumažėjo dvejais. Apskritai, nacionaliniai parlamentai, kurie tradiciškai daugiausia tikrino, ar pasiūlymuose laikomasi subsidiarumo ir proporcingumo principų, 2023 m. tai darė ir toliau.

Bendrai, maždaug 70 proc. nacionalinių parlamentų nuomonių daugiausia dėmesio skirta pasiūlymams, kuriems buvo taikoma subsidiarumo kontrolė. Likusiuose 30 proc. nuomonių daugiausia dėmesio skirta pasiūlymams, kuriems subsidiarumo kontrolė netaikoma (t. y. pasiūlymams politikos srityse, kuriose ES turi išimtinę kompetenciją), taip pat ne teisėkūros procedūra priimamiems dokumentams ar kitoms temoms (pateikiant nuomones savo iniciatyva). Toks balansas būdingas metams, kuriais pateikiama daug pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų.

Kalbant apie Komisijos ir regioninių parlamentų santykius, 2023 m. regioninių parlamentų pateiktų dokumentų skaičius gerokai sumažėjo (32) ir nusmuko iki 2020 m. lygio (33) (po aukščiausio lygio per ankstesnius dvejus metus – 72 dokumentai 2022 m. ir 50 dokumentų 2021 m.).

Kalbant apie temas, nacionaliniai parlamentai ir toliau daugiausia dėmesio skyrė pagrindiniams Komisijos prioritetams, visų pirma prioritetams „Europos žaliasis kursas“, „Naujas postūmis Europos demokratijai“ ir „Europinės gyvensenos propagavimas“. Ukrainoje ir Artimuosiuose Rytuose vykstantys karai reiškė, kad keičiantis informacija (be kita ko, tarpparlamentiniuose susitikimuose ir konferencijose, pavyzdžiui, COSAC) taip pat daug dėmesio skirta sudėtingoms geopolitinėms aplinkybėms. Todėl svarstymai apie ES ateitį ir plėtrą, migraciją ir saugumą taip pat buvo svarbios temos, kaip ir energijos tiekimas ir išlaidos, ES konkurencingumas, atviras strateginis savarankiškumas ir sąžininga pertvarka.

Dėl 2023 m. įvykusių pokyčių, susijusių su tikrinimu, kaip laikomasi subsidiarumo principo, padarytos šios svarbios išvados.

¹²⁷ Flandrijos parlamentas pateikė nuomones dėl Armėnijos ir Azerbaidžano konflikto, Kalnų Karabacho ir ginkluoto konflikto Artimuosiuose Rytuose. Pagal prie Sutarčių pridėtą deklaraciją Nr. 51 Flandrijos parlamentas yra Belgijos nacionalinės parlamentinės sistemos dalis. Regioninių parlamentų nuomonės perduodamos per Parlamentinių asamblėjų pirmininkų sueigos sekretoriata, įsikūrusį Belgijos Senate. Todėl Komisija jas techniškai registravo kaip Belgijos Senato nuomones ir savo atsakymus į jas teikė tiek per Belgijos Senatą, tiek tiesiogiai regioniniam parlamentui.

- Pagrįstų nuomonių, kuriose teigiama, kad nesilaikoma subsidiarumo principo, skaičius sumažėjo beveik trečdaliu (22), palyginti su ankstesniais metais (32).
- Beveik du trečdalius šių pagrįstų nuomonių pateikė dviejų šalių nacionaliniai parlamentai: abeji Italijos parlamento rūmai (9) ir Švedijos Riksdagas (5).
- Kelių šalių parlamentai įgyvendino vidaus pakeitimus, kad galėtų geriau ir anksčiau būti informuojami apie politikos procesą ES lygmeniu ir veiksmingiau pareikšti savo nuomonę¹²⁸.
- Buvo didesniu mastu strategiškai naudojamos specialios nuomonių dėl Komisijos darbo programos teikimo priemonė. Nacionalinių parlamentų, kurie pasinaudojo šia galimybe tam, kad informuotų ES institucijas apie savo nacionalinius prioritetus tarp pagrindinių ES lygmens iniciatyvų ir atkreiptų dėmesį į ypatumus, pateiktų nuomonių skaičius gerokai padidėjo – nuo 6 nuomonių 2022 m. iki 10 nuomonių 2023 m.

Taip pat galima pastebėti, kad kai kurie nacionaliniai parlamentai pradėjo naudotis politiniu dialogu novatoriškais būdais, pavyzdžiui, siekdami reaguoti į plėtojamas diskusijas dėl pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų trišaliuose dialoguose, pateikdami nuomones – vieną arba kelias nuomones paeiliui, kurias parengė tie patys parlamento rūmai, arba bendrą nuomonę, kurią parengė keli parlamentai ir pateikė vėlesniu teisėkūros proceso etapu, – ir siekdami pažymėti kelių deleguotųjų ir įgyvendinimo aktų projektų aspektus, pateikdami konkrečią nuomonę savo iniciatyva. Tai byloja apie nacionalinių parlamentų ir Komisijos dialogo teikiamas strategines ir lankstumo galimybes.

¹²⁸ Pavyzdžiui, 2023 m. Liuksemburgo Deputatų Rūmai pirmą kartą įsteigė Europos reikalų komitetą. Kitų šalių parlamentai 2023 m. vykdė vidaus reformas, kad galėtų veiksmingiau dalyvauti ES politikos procese. Vienas iš pavyzdžių – Airijos Senatas, kuris 2022 m. gruodžio mėn. įsteigė su ES susijusių teisės aktų projektų tikrinimo komitetą.